

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

PRÁVNICKÁ FAKULTA

RIGOROZNÍ PRÁCE

**Institut znalce v mezinárodním právu
soukromém**

**The Institution of the Expert Witness in
International Private Law**

**Zpracovatel: Mgr. Lukáš Eichinger
září 2013**

Poděkování

Velice děkuji panu prof. JUDr. Květoslavovi Růžičkovi, CSc., konzultantovi mé rigorozní práce za cenné připomínky a za pomoc při jejím zpracování.

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem předkládanou rigorozní práci vypracoval samostatně za použití zdrojů a literatury v ní uvedených a že tato práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze dne 9. září 2013

Mgr. Lukáš Eichinger

Obsah

Seznam zkratk

1 Úvod

2 Rozhodné právo

2.1 Kolizní autonomie

2.2 Omezení kolizní autonomie

2.3 Kolizní pravidla

3 Odpovědnost znalce

4 Znalec v českém mezinárodním právu soukromém

4.1 Úprava znalectví

4.1.1 Jmenování znalců

4.1.2 Seznam znalců a tlumočnicků

4.1.3 Výkon znalecké činnosti

4.1.4 Odměňování a náhrada nákladů

4.1.5 Znalecká činnost ústavů

4.1.6 Znalci nezapsaní do seznamu

4.2 Činnost znalce v mezinárodním právu soukromém

5 Znalec v mezinárodním právu soukromém obecně

5.1 Úprava mezinárodní a Evropské unie

5.1.1 Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních

5.1.2 Nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech

5.1.3 Pravidla vnitřního trhu Evropské unie

5.2 Vybrané národní úpravy postavení znalce

a) Bulharská úprava

b) Italská úprava

c) Maďarská úprava

d) Maltská úprava

- e) Německá úprava
- f) Polská úprava
- g) Rumunská úprava
- h) Ruská úprava
- i) Slovenská úprava
- j) Španělská úprava
- k) Ukrajinská úprava

6 Znalec ve smlouvách o právní pomoci

6.1 Smlouvy o právní pomoci

- a) Smlouva s Afghánistánem
- b) Smlouva s Albánií
- c) Smlouva s Alžírskem
- d) Smlouva s Austrálií
- e) Smlouva s Bahamami
- f) Smlouva s Belgií
- g) Smlouva s Běloruskem
- h) Smlouva s Bosnou a Hercegovinou
- i) Smlouva s Bulharskem
- j) Smlouva s Černou Horou
- k) Smlouva s Fidži
- l) Smlouva s Francií
- m) Smlouva s Gambií
- n) Smlouva s Gruzii
- o) Smlouva s Chorvatskem
- p) Smlouva s Itálií
- q) Smlouva s Jemenem
- r) Smlouva s Jižní Afrikou
- s) Smlouva s Kanadou
- t) Smlouva s Keňou
- u) Smlouva s Korejskou lidově demokratickou republikou
- v) Smlouva s Kosovem

- w) Smlouva s Kubou
- x) Smlouva s Kyprem

- y) Smlouva s Kyrgyzstánem
- z) Smlouva s Lesothem
- za) Smlouva s Maďarskem
- zb) Smlouva s Makedonií
- zc) Smlouva s Moldavskem
- zd) Smlouva s Mongolskem
- ze) Smlouva s Nauru
- zf) Smlouva s Novým Zélandem
- zg) Smlouva s Polskem
- zh) Smlouva s Rakouskem
- zi) Smlouva s Rumunskem
- zj) Smlouva s Ruskem
- zk) Smlouva s Řeckem
- zl) Smlouva se Slovenskem
- zm) Smlouva se Slovinskem
- zn) Smlouva se Srbskem
- zo) Smlouva se Svazijskem
- zp) Smlouva se Sýrií
- zq) Smlouva se Španělskem
- zr) Smlouva s Tongou
- zs) Smlouva s Tuniskem
- zt) Smlouva s Tureckem
- zu) Smlouva s Ukrajinou
- zv) Smlouva s Uzbekistánem
- zw) Smlouva s Velkou Británií
- zx) Smlouva s Vietnamem

6.2 Principy postavení znalců ve smlouvách o právní pomoci

6.2.1 Beztrestnost

6.2.2 Předvolání

6.2.3 Úřední osoba

6.2.4 Znalečné

7 Závěr

8 Resumé

9 Seznam literatury

Seznam zkratk:

- ObchZ - zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, v platném znění
- o.s.ř. - zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, v platném znění
- Prováděcí vyhláška nebo VZZT - vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v platném znění.
- Římská úmluva - sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 21/2007 Sb. m. s., kterým se doplňuje sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, podepsané v Lucemburku dne 14. dubna 2005.

RIGORÓZNÍ PRÁCE: Institut znalce v mezinárodním právu soukromém

- SFEU - Smlouva o fungování Evropské unie, Úřední věstník Evropské unie C 83/47, 30.3.2010.
- ZMPSP - zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění
- ZMPS - zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém
- ZZT - zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění

1 Úvod

Mezinárodní právo soukromé je soubor právních norem, které jsou určeny výlučně pro úpravu soukromoprávních vztahů s mezinárodním prvkem a tvoří zvláštní odvětví právního řádu. Každý stát má své vlastní mezinárodní právo soukromé. Vedle právní úpravy těchto vztahů zařazujeme do mezinárodního práva soukromého také právní úpravu postupu soudů a jiných orgánů a účastníků, popř. jiných osob, a vztahů mezi nimi vznikajících v řízení o soukromoprávních věcech, v němž se vyskytuje mezinárodní prvek. Soubor norem obsahujících tuto právní úpravu se označuje jako mezinárodní právo procesní.¹

Činnost znalce v mezinárodním soukromoprávním kontextu se projevuje zejména v případě, kdy je dané řízení vedeno orgánem jednoho státu a vyvstane potřeba vykonání procesního úkonu, který je třeba provést ve druhém státě. Tímto úkonem je právě např. výslech svědka nebo účastníka řízení, podání znaleckého posudku, doručení písemnosti. Výkon pravomoci soudů je projevem státní moci, tuzemský orgán proto nemůže (bez souhlasu) vykonávat úkony na území jiného státu, protože by tím zasahoval do jeho státní svrchovanosti. Tuzemský orgán proto musí v zásadě požádat orgán cizího státu o provedení tohoto úkonu. Těto součinnosti se říká právní pomoc ve styku s cizinou.

Právní pomoc ve styku s cizinou se velmi často poskytuje na základě mezinárodní smlouvy nebo na základě vzájemnosti. Jestliže je tuzemský orgán požádán o právní pomoc, jedná se o právní pomoc pasivní. Jestliže tuzemský orgán žádá o poskytnutí právní pomoci, jde o

¹ Srov. KUČERA, Z. Mezinárodní právo soukromé. 7. vydání Brno: Doplněk, 2008. S. 21.

právní pomoc aktivní. Právní pomoc lze odepřít (i) nespadá-li provedení dožadovaného úkonu do pravomoci dožadovaného českého justičního orgánu; náleží-li však jeho provedení do pravomoci jiného justičního orgánu nebo do pravomoci jiných českých orgánů, bude dožádání postoupeno k vyřízení orgánu k tomu povolnému; (ii) žádá-li se o provedení úkonu, který se přiči českému veřejnému pořádku.²

Doručování písemností na žádost cizích orgánů se děje doručením formálním nebo doručením prostým. Pokud se jedná o doručení formální, postupuje se stejně jako v případě tuzemského dožádaného orgánu³ s tím, že písemnost musí být opatřena ověřeným překladem.⁴ Není-li písemnost opatřena ověřeným překladem, přistoupí se k doručení prostému, které znamená, že dožádaný soud doručí písemnost, je-li ochoten ji přijmout. Cizí orgán nesmí použít pohružku donucovacích prostředků, protože by se přičila českému veřejnému pořádku a byla by proto důvodem pro odepření právní pomoci.⁵ Z důvodu nemožnosti provádět procesní úkon na území jiného státu se zpravidla nezasílá písemnost přímo adresátovi.

V případě žádosti českého soudu o poskytnutí právní pomoci orgánem cizího státu, bude tento postupovat v zásadě podle svých procesních předpisů. Doručení provedená na dožádání českého justičního orgánu cizím orgánem, jakož i důkazy před ním provedené jsou účinné, i když nejsou v souladu s předpisy cizího práva, vyhovují-li předpisům českým.⁶ Pokud má být písemnost doručena formálním způsobem, je nutné v zásadě připojit její ověřený překlad. Taktéž

² Srov. § 56 a 57 ZMPSP nebo § 103 ZMPS.

³ Srov. § 45 až 50l o.s.ř.

⁴ Srov. § 58 ZMPSP nebo § 105 ZMPS.

⁵ Srov. § 56 písm. b) ZMPSP nebo § 103 písm. b) ZMPS.

⁶ Srov. § 60 ZMPSP nebo § 107 ZMPS.

písemnosti zasílané do ciziny nesmějí obsahovat pohružku donucovacích prostředků. Na dožádání českého soudu může v zahraničí daný procesní úkon provést i český zastupitelský orgán.

Může se jednat o: (i) doručení osobám ve státě, kde vykonává působnost, je-li to přípustné podle mezinárodních smluv nebo jiných pravidel mezinárodního práva anebo nebrání-li tomu předpisy státu, kde úkon má být proveden; (ii) doručení českým občanům ve státě, kde úkon má být proveden, kteří tam požívají diplomatických výsad a imunit, a výslech takových občanů jako svědků, znalců nebo účastníků řízení; (iii) na základě zmocnění ministerstva zahraničních věcí výslech svědků, znalců a účastníků řízení, jakož i jiné úkony procesní, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde úkon má být proveden. Český zastupitelský orgán postupuje přiměřeně podle předpisů pro dožadující justiční orgán a úkony jím provedené mají tytéž účinky, jako kdyby je provedl justiční orgán sám.⁷

Zejména otázky právní pomoci ve styku s cizinou jsou předmětem úpravy řady dvoustranných a mnohostranných mezinárodních smluv závazných pro Českou republiku. Ve vztahu k členským státům Evropské unie se použijí nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 1393/2007 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech Evropské unie, nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech a směrnice č. 2003/8/ES o zlepšení přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v těchto sporech (implementováno do českého právního řádu zákonem č. 629/2004 Sb., o zajištění právní pomoci v přeshraničních sporech v rámci Evropské unie).

⁷ Srov. § 59 ZMPSP nebo § 106 ZMPS.

Co se týká mnohostranných mezinárodních smluv, tak se jedná zejména o Úmluvu o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních (Haagská úmluva o důkazech)⁸, Haagskou úmluvu o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních,⁹ Haagskou úmluvu o přístupu k soudům,¹⁰ Haagskou úmluvu o civilním řízení,¹¹ Haagskou úmluvu o řízení v občanských právních věcech¹² a Evropskou úmluvu o předávání žádostí o právní pomoc.¹³ Účinných dvoustranných smluv, kterými je Česká republika vázána a kde je upraveno postavení znalců v soukromoprávních věcech, je 50. Celkem je však smluv o právní pomoci v účinnosti daleko více. Česká republika má v současnosti se 71 zeměmi sjednány (s některými i více druhů) smlouvy o právní pomoci (jsou nazvány i jako konzulární, rozhodčí, o vydávání zločinců, o předávání odsouzených k výkonu trestu apod.). V některých úmluvách o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních není však postavení znalců v soukromoprávních věcech vůbec řešeno.

České soudy postupují v řízení podle českých procesních předpisů, přičemž všichni účastníci mají rovné postavení při

⁸ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních.

⁹ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí 85/1982 Sb., o Úmluvě o doručování soudních a mimosoudních písemností v cizině ve věcech občanských a obchodních.

¹⁰ Viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí 58/2001 Sb. m. s., o přijetí Úmluvy o mezinárodním přístupu k soudům.

¹¹ Viz vyhláška ministra zahraničních věcí č. 72/1966 Sb., o Úmluvě o civilním řízení.

¹² Úmluva č. 60/1909 ř.z., o řízení v občanských právních věcech, učiněná dne 17. července 1905 mezi Rakousko-Uherskem, Německou říší, Belgickem, Dánskem, Španělskem, Francouzskem, Itálií, Lucemburskem, Norskem, Nizozemskem, Portugalskem, Rumunskem, Ruskem, Švédskem a Švýcarskem, ve znění Protokolu č. 3/1927 Sb. z. a n., o poskytnutí možnosti přístupu k mezinárodní úmluvě o civilním řízení soudním, sjednané v Haagu dne 17. července 1905, dalším státním, a ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 84/1930 Sb. z. a n., o přístupu Estonska, Lotyšska a Jugoslávie k mezinárodní úmluvě o civilním řízení soudním, sjednané v Haagu dne 17. července 1905.

¹³ Viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 110/2000 Sb. m. s., o přijetí Evropské úmluvy o předávání žádostí o právní pomoc, ve znění Dodatkového protokolu č. 90/2005 Sb. m. s.

uplatňování svých práv. Zejména se bude jednat o výslech svědka nebo účastníka řízení, znalecký posudek, doručení písemnosti. Na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, neodporuje-li žádaný postup veřejnému pořádku. Žádá-li o to cizí orgán, lze svědky, znalce a účastníky řízení vyslechnout i přísežně. To platí i tehdy, je-li třeba v cizině předložit přísežné prohlášení o skutečnostech rozhodných pro uplatnění nebo zachování nároků.¹⁴

Pokud neupravuje mezinárodní smlouva jinak, postupují svá dožádání tuzemské soudy cizím orgánům prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti.¹⁵ Konkrétní postup při poskytování právní pomoci se bude s příslušným státem řídit podle příslušné mezinárodní smlouvy. Tento styk je možné uskutečnit jako: (i) diplomatický (Ministerstvo spravedlnosti postoupí dožádání Ministerstvu zahraničních věcí, a to českému zastupitelskému úřadu, který věc předá ministerstvu zahraničním věcí cizího státu), (ii) konzulární (Ministerstvo spravedlnosti postoupí dožádání Ministerstvu zahraničních věcí, a to českému zastupitelskému úřadu, který věc předá příslušnému úřadu cizího státu), (iii) meziministerský (mezi ministerstvy spravedlnosti), (iv) přímý (dožádání se zašle přímo dožádanému orgánu) a (v) dožadující orgán zašle dožádání ústřednímu orgánu příslušného smluvního státu.

Výběr znalců a jejich činnost upravuje v České republice zákon o znalcích a tlumočnících.¹⁶ Znalci jsou jmenováni ministrem spravedlnosti (popř. předsedy krajských soudů). Po složení znaleckého slibu jsou zapsáni do seznamu znalců a tlumočníků. Tyto seznamy jsou vedeny krajskými soudy, jsou veřejně přístupné, a z nich jsou znalci vybíráni. Výjimečně lze ustanovit i odborníka nezapsaného do seznamu

¹⁴ Srov. § 48 ZMPSP nebo § 104 ZMPS.

¹⁵ Podle § 55 ZMPSP nebo podle § 102 ZMPS.

¹⁶ Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění.

znalců. Takový odborník musí nejdříve složit znalecký slib do rukou soudce. Rozhodčí senát může ustanovit k téže otázce více znalců k podání společného posudku, nebo může dát znalecký posudek přezkoumat jiným znalcem.

Vedle znalců zapsaných do seznamu mohou být jako znalci ustanovovány také znalecké ústavy. Znaleckými ústavami jsou právnické osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do seznamu znaleckých ústavů. Seznam znaleckých ústavů vede a o zápisu do něj rozhoduje ministerstvo spravedlnosti. Poskytování znalecké činnosti nesmí být v rozporu s povahou právnické osoby nebo předmětem její činnosti.¹⁷ Činnost znalce je v České republice zákonem¹⁸ omezena pouze na české státní občany (resp. české znalecké ústavy), nicméně podle § 4 odst. 2 téhož zákona lze v odůvodněných případech tuto podmínku prominout.

Zamyslíme-li se ještě nad odpovědností znalce za obsah podaného znaleckého posudku, pak není pochyb o tom, že je zcela jednoznačná, a to podle ustanovení § 10 odst. 2 zákona o znalcích a tlumočnících, který říká: *„Odpovědnost znalce není dotčena ani v oné části posudku, o níž bylo konzultováno.“* K tomu přistupuje navíc hrozba trestněprávní sankce znalce v § 175 trestního zákona *„křivá výpověď a nepravdivý znalecký posudek“*.¹⁹

Tato práce si klade za úkol zmapovat a zanalyzovat mezinárodní právo soukromé z pohledu znalce, protože se podle mého mínění jedná o oblast, která je velmi významná, a na našem knižním trhu není stále dostatek relevantní odborné literatury.

¹⁷ Srov. § 21 až 23 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění.

¹⁸ Viz § 4 odst. 1 písm. a) ZZT.

¹⁹ Srov. POLÁČEK, B., ATTL, J. *Posudek znalce a podnik*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006. S. 12.

2 Rozhodné právo

2.1 Kolizní autonomie

Podle Smlouvy o fungování Evropské unie platí, že jsou zakázána omezení volného pohybu služeb uvnitř Evropské unie pro státní příslušníky členských států, kteří jsou usazeni v jiném členském státě, než se nachází příjemce služeb. Za služby se pokládají výkony poskytované zpravidla za úplatu, pokud nejsou upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob. Služby zahrnují zejména mj. činnosti v oblasti svobodných povolání. Činnost znalce lze zahrnout pod tato povolání. Aniž jsou dotčena ustanovení kapitoly týkající se práva usazování, může poskytovatel služby za účelem jejího poskytnutí dočasně provozovat svou činnost v členském státě, kde je služba poskytována, za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá svým vlastním státním příslušníkům.²⁰

Vyskytuje-li se ve smlouvách uzavíraných znalcem mezinárodní prvek, přichází v úvahu volba rozhodného práva. Uplatní se proto smluvní autonomie při volbě rozhodného práva.²¹ Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo jasně vyplývat z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Strany si mohou zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu nebo pouze pro její část. Strany se mohou kdykoli dohodnout, že se smlouva bude řídit jiným právem, než kterým se dosud řídila v důsledku předchozí volby podle tohoto článku nebo na základě jiných ustanovení tohoto nařízení.

²⁰ Srov. čl. 56 a 57 Smlouvy o fungování Evropské unie.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:cs:PDF>
[vid. 2013-05-31]

²¹ Srov. čl. 3 Nařízení Řím I nebo čl. 3 Římské úmluvy.

Žádná změna rozhodného práva provedená po uzavření smlouvy se nedotýká její formální platnosti a ani se nepříznivě nedotýká práv třetích osob. V případě, že všechny ostatní prvky pro situaci významné se v okamžiku volby nacházejí v jiné zemi než v zemi, jejíž právo bylo zvoleno, není volbou práva, kterou strany učinily, dotčeno použití ustanovení práva této jiné země, od nichž se nelze smluvně odchýlit. V případě, že se všechny ostatní prvky pro situaci významné se v okamžiku volby nacházejí v jednom nebo více členských státech, není volbou jiného rozhodného práva stranami, než je právo členského státu, dotčeno použití těch ustanovení práva Společenství, případně v podobě, v jaké je provedeno v členském státě sídla soudu, od nichž se nelze smluvně odchýlit.²²

Obdobně hovoří i Římská úmluva o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy: Smlouva se řídí právem, které si strany zvolí. Volba musí být vyjádřena výslovně nebo vyplývat s dostatečnou jistotou z ustanovení smlouvy nebo okolností případu. Svou volbou mohou strany zvolit právo rozhodné pro celou smlouvu, nebo pouze pro její část. Strany se mohou kdykoli dohodnout, že se smlouva bude řídit jiným právem, než kterým se dosud řídila v důsledku předchozí volby podle tohoto článku nebo na základě jiného ustanovení této úmluvy. Žádná změna rozhodného práva provedená stranami po uzavření smlouvy se nedotýká její formální platnosti a práv třetích osob. V případě, že všechny ostatní okolnosti v okamžiku volby souvisejí pouze s jednou zemí, nesmí být skutečností, že si strany zvolily cizí právo, ať již je volba práva spojena s volbou zahraničního soudu či nikoli, dotčeno použití

²² Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

právních ustanovení, od nichž se podle práva dotyčné země nelze smlouvou odchýlit („imperativní ustanovení“).²³

Za volbu práva nelze považovat jednostranné ustanovení ve znaleckém posudku, které by obsahovalo výhradu o tom, že znalec nese odpovědnost výlučně podle předpisů svého sídla. Takové prohlášení znalce nepředstavuje volbu práva podle článku 3 Nařízení Řím I a zásadně není pro vymezení kolizního statusu odpovědnosti znalce nikterak právně významné. Z kolizního pohledu mezinárodního práva soukromého je takové prohlášení obsažené ve znaleckém posudku či jakékoliv jiné jednostranné prohlášení znalce o omezení odpovědnosti podle předpisů určitého státu v podstatě nicotné. Mohlo by být významné výlučně tehdy, bylo-li učiněno před uzavřením smlouvy mezi znalcem a objednatelem, a pokud se stalo součástí konsenzu o smlouvě mezi těmito stranami.²⁴

2.2 Omezení kolizní autonomie

V případě, pokud objednatel sjednává službu znalce pro svou osobní potřebu, může se jednat o případ, na který se vztahuje ochrana

²³ Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 21/2007 Sb. m. s., kterým se doplňuje sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyperské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, podepsané v Lucemburku dne 14. dubna 2005.

²⁴ Srov. BĚLOHLÁVEK., A. J. Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a investičních sporech. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 257-258.

spotřebitele.²⁵ Tento faktor může výrazně omezit kolizní autonomii stran. Spotřebitelská ochrana se však nepoužije na smlouvu, jejímž předmětem je věcné právo k nemovitosti nebo nájem nemovitosti a která je odlišná od smlouvy, jejímž předmětem je právo k užívání nemovitosti.²⁶ Je diskutabilní, zda se toto ustanovení dotýká i smlouvy o vypracování znaleckého posudku k tomuto účelu.

2.3 Kolizní pravidla

Při absenci volby rozhodného práva se použije Nařízení Řím I. Podle něj v míře, ve které nebylo právo rozhodné pro smlouvu zvoleno je právo rozhodné určeno tak, že se pro smlouvu o poskytování služeb řídí právem země, v níž má poskytovatel služby obvyklé bydliště.²⁷ Podle únikové doložky²⁸ není-li možné určit rozhodné právo, řídí se smlouva právem země, s níž je nejúžeji spojena.

²⁵ Srov. čl. 6 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

²⁶ Srov. čl. 6 odst. 4 písm. c) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

²⁷ Srov. čl. 4 odst. 1 písm. b) nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

²⁸ Srov. čl. 4 odst. 3 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

3 Odpovědnost znalce

Odpovědnost znalce vůči třetím osobám lze rozdělit na smluvní a mimosmluvní. Při smluvní odpovědnosti záleží na tom, zda se jedná o smlouvu ve prospěch třetí osoby nebo s ochranným účinkem. Je-li uzavřena smlouva ve prospěch třetí osoby, zakládá se jejím prostřednictvím nárok této osoby. V případě ochrany se osoba spoléhá na skutečnosti stvrzené znalcem.

Při mimosmluvní odpovědnosti znalce vůči třetím osobám může jít o případy, kdy rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z předmluvního jednání, je bez ohledu na to, zda došlo ke skutečnému uzavření smlouvy, právo, které se použije na smlouvu nebo které by se na ni použilo, kdyby byla uzavřena. Nemůže-li být rozhodné právo takto určeno, je jím (i) právo země, ve které škoda vznikla, bez ohledu na zemi, v níž došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a zemi nebo země, ve kterých nastaly nepřímé následky uvedené skutečnosti, nebo (ii) mají-li strany obvyklé bydliště ve stejné zemi v okamžiku, kdy došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, právo této země, nebo (iii) vyplývá-li ze všech okolností případu, že je mimosmluvní závazkový vztah, který vzniká z předmluvního jednání, zjevně úžeji spojen s jinou zemí, než je země uvedená v (i) a (ii), právo této jiné země.²⁹

Většinu případů, kdy je uplatňována mimosmluvní odpovědnost znalce, je nutné posuzovat podle kolizní úpravy mimosmluvních

²⁹ Srov. čl. 12 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007R0864:cs:HTML>

závazků.³⁰ Rozhodným právem pro mimosmluvní závazkové vztahy, které vznikají z civilních deliktů, je právo země, kde škoda vznikla, bez ohledu na to, ve které zemi došlo ke skutečnosti, jež vedla ke vzniku škody, a bez ohledu na to, ve které zemi nebo kterých zemích se projevily nepřímé následky této skutečnosti.³¹

³⁰ Srov. BĚLOHLÁVEK., A. J. Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a investičních sporech. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011. S. 261.

³¹ Srov. čl. 4 odst. 1 nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007R0864:cs:HTML>

4 Znalec v českém mezinárodním právu soukromém

4.1 Úprava znalectví

V České republice je činnost znalce upravena v zákoně o znalcích a tlumočnících³² ve znění prováděcí vyhlášky ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících³³ a Organizačního pokynu ministra spravedlnosti, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost.³⁴ Zajištění řádného výkonu znalecké činnosti v řízení před státními orgány a orgány, na které přešly úkoly státních orgánů, jakož i znalecké činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony občanů nebo organizací má zásadní význam zejména ve sporech, které zpravidla vyžadují zpracování znaleckého posudku. Při podání nikoli řádného znaleckého posudku může docházet jak k prodlužování řízení, tak i k případným újmám účastníků řízení.³⁵

Účelem je zajištění řádného výkonu znalecké činnosti v řízení před orgány veřejné moci, jakož i znalecké činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob. Upravují se podmínky výkonu znalecké činnosti, práva a povinnosti znalců, podmínky činnosti znaleckých ústavů, působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy znalecké činnosti a odpovědnost za správní delikty při výkonu znalecké činnosti.

³² Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění.

³³ Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení zákona o znalcích a tlumočnících, v platném znění.

³⁴ Organizační pokyn ministra spravedlnosti č.j. 41/2010-OD-ZN, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů.

³⁵ Srov. Sněmovní tisk 322/0. Poslanecká sněmovna 2011. Novela zákona o znalcích a tlumočnících.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=322&CT1=0>

Znaleckou činnost mohou vykonávat pouze znalci zapsaní do seznamu znalců; znaleckou činnost vykonávají také ústavy. Osoby nezapsané do seznamu znalců mohou být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny znalci jen výjimečně.³⁶

4.1.1 Jmenování znalců

Znalce jmenuje (i odvolává) pro jednotlivé obory ministr spravedlnosti nebo předseda krajského soudu v rozsahu, v němž je ministrem spravedlnosti k tomu pověřen. Jmenovat znalcem lze toho, kdo: je státním občanem České republiky, občanem jiného členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno potvrzení o přechodném pobytu nebo povolení k trvalému pobytu na území České republiky, nebo státním příslušníkem jiného než členského státu Evropské unie, kterému bylo vydáno povolení k trvalému pobytu na území České republiky, je způsobilý k právním úkonům v plném rozsahu, je bezúhonný, nebyl v posledních 3 letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků pro porušení povinností podle tohoto zákona, má potřebné znalosti a zkušenosti z oboru, v němž má jako znalec působit, především toho, kdo absolvoval speciální výuku pro znaleckou činnost, jde-li o jmenování pro obor, v němž je taková výuka zavedena, má takové osobní vlastnosti, které dávají předpoklad pro to, že znaleckou činnost může řádně vykonávat a se jmenováním souhlasí.

Ministr spravedlnosti jmenuje a odvolává pro jednotlivé obory znalecké činnosti a pro odvětví těchto oborů znalce, kteří jsou pracovníky ústředních orgánů, vysokých škol, vědeckých a výzkumných ústavů, a dále ty, kteří jsou označeni ústředními orgány. Dále jmenuje znalce z oboru práva pro oblast právních vztahů k cizině, jakož i znalce,

³⁶ Srov. § 1 a 2 ZZT.

u nichž si jmenování a odvolání vyhradil. Předsedy krajských soudů pověřuje ministr spravedlnosti jmenováním a odvoláváním znalců v ostatních případech; příslušný je předseda krajského soudu, v jehož obvodu má znalec bydliště. Výběr znalců provádějí v součinnosti se státními orgány, vědeckými institucemi, vysokými školami a hospodářskými i společenskými organizacemi krajské soudy. Při označení vhodných osob pro funkci znalce nejsou orgány, vědecké instituce, vysoké školy a organizace omezeny na vlastní pracovníky. Při výběru znalců přihlížejí krajské soudy též k osobám, které o jmenování požádaly. Pro každý obor je třeba jmenovat tolik znalců, aby jejich počet stačil krýt potřebu posudků, aniž by jednotliví znalci museli být neúměrně zatěžováni výkonem znalecké činnosti. Krajské soudy provedou potřebná šetření a zajistí písemnými doklady všechny podmínky pro jmenování znalcem.

Podmínku bezúhonnosti nesplňuje fyzická osoba, která byla pravomocně odsouzena za úmyslný trestný čin, nebo za nedbalostní trestný čin spáchaný v souvislosti s výkonem činnosti znalce, pokud se na ni nehledí, jako by nebyla odsouzena. Ke jmenování znalcem dojde na základě výběru mezi osobami, které splňují podmínky pro jmenování. Návrhy na jmenování znalce mohou podat orgány veřejné moci, vědecké instituce, vysoké školy, dále organizace, u nichž pracují osoby přicházející v úvahu, jakož i občanská sdružení, obecně prospěšné společnosti nebo nadace, jestliže to vyplývá z předmětu jejich činnosti. Znalcem může být jmenován též ten, kdo sám o jmenování požádá. Orgány a organizace, jakož i sbory pro znalecké otázky se na žádost ministra spravedlnosti, popřípadě předsedy krajského soudu vyjadřují, zda navrhovaný znalec splňuje podmínky pro jmenování.

Znalec je povinen složit slib do rukou toho, kdo jej jmenoval. Slib zní: „Slibuji, že při své znalecké činnosti budu přesně dodržovat právní

předpisy, že znaleckou činnost budu konat nestranně podle svého nejlepšího vědomí, že budu plně využívat všech svých znalostí a že zachovám mlčenlivost o skutečnostech, o nichž jsem se při výkonu znalecké činnosti dozvěděl.“³⁷

Podle usnesení ÚS sp. zn. II ÚS 153/2004 každému, kdo požádá o jmenování znalcem, nevzniká, ani při splnění všech zákonných podmínek, právní nárok na to, aby znalcem jmenován skutečně byl. Jmenování do funkce znalce tudíž nelze považovat za právo každého občana. Dále pak podle rozsudku NSS ze dne 4.2.2004, sp. zn. 6 A 57/2002 procesní úprava odvolávání znalce v zákoně o znalcích a tlumočnicích obsažena není. Ze skutečnosti, že rozhodnutí o odvolání znalce zasahuje do jeho práv a povinností, však nevyplývá toliko příslušnost správních soudů k ochraně tohoto veřejného subjektivního práva (§ 2 SŘS), nýbrž je nutno konzistentně dovodit rovněž aplikaci správního řádu (viz jeho § 1), byť s vědomím značné specifičnosti rozhodování v těchto případech. Pokud totiž zvláštní právní předpis procesní pravidla, podle nichž musí správní orgán postupovat při vydání rozhodnutí nebo náležitosti rozhodnutí neupravuje, je třeba subsidiárně použít procesní předpis, kterým je správní řád.

Podle rozsudku Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 A 160/1999 rozhodnutí ministra spravedlnosti o odvolání znalce představuje autoritativní rozhodnutí orgánu státní správy, které má vliv na již existující subjektivní práva a povinnosti dané osoby. Takovýto akt proto podléhá soudnímu přezkumu, a to bez ohledu na to, že toto rozhodnutí není nijak formálně označeno a není vydáno na základě stanoveného procesu.

³⁷ Srov. § 3 až 6 ZZT a § 1 až 3 prováděcí vyhlášky.

4.1.2 Seznam znalců a tlumočnicků

Jmenování znalci se po složení slibu zapisují do seznamu znalců a tlumočnicků. Seznamy znalců vedou krajské soudy, v jejichž obvodu má znalec místo trvalého pobytu, popřípadě místo pobytu na území České republiky podle druhu pobytu cizince; krajský soud při zapsání do seznamu znalců a tlumočnicků přidělí znalci, který dosud nemá přiděleno identifikační číslo osoby, identifikační číslo osoby poskytnuté správcem základního registru osob. Ústřední seznam znalců vede ministerstvo spravedlnosti; seznam se zasílá krajským soudům. Seznamy znalců jsou veřejně přístupné.

U každého krajského soudu se vede seznam znalců a tlumočnicků. Zapisují se do něho všichni znalci jmenovaní ministrem spravedlnosti nebo předsedou krajského soudu, kteří mají bydliště v obvodu krajského soudu. Seznam obsahuje oddíl pro zápis znalců a oddíl pro zápis tlumočnicků. Člení se způsobem stanoveným ministerstvem spravedlnosti na základní obory, z nichž některé podle rozsahu se člení na odvětví. Seznam znalců a tlumočnicků a jeho doplňky i změny zasílá krajský soud ministerstvu spravedlnosti, krajské prokuratuře, Policii České republiky - správě příslušného kraje a krajskému úřadu vyšetřování, okresním soudům, krajským úřadům a okresním státním zastupitelstvím ve svém obvodu. Krajské a okresní soudy zajistí, aby seznam znalců a tlumočnicků byl veřejně přístupný u soudů tak, aby do něj mohl každý nahlédnout. Na tuto možnost upozorní soud vývěskou v soudní budově. Na žádost fyzických a právnických osob sdělují krajské a okresní soudy znalce z žádaného oboru a odvětví. Změní-li znalec bydliště, je povinen to neprodleně sdělit krajskému soudu, v jehož obvodu je zapsán do seznamu. Ústřední seznam znalců a tlumočnicků, vedený ministerstvem spravedlnosti, je souhrnem seznamů krajských soudů; člení se na obory (odvětví) jako krajské seznamy. Ústřední

seznam znalců a tlumočnicků obsahuje kromě údajů uvedených v krajských seznamech též údaj o tom, u kterého krajského soudu je znalec do seznamu zapsán.

Vedle ústředního seznamu znalců a tlumočnicků vede ministerstvo spravedlnosti seznam ústavů, od nichž lze žádat posudky. Tento seznam se skládá ze 2 oddílů. V prvním oddílu se vedou v patrnosti ústavy a jiná pracoviště specializovaná na znaleckou činnost; ve druhém oddílu vědecké ústavy, vysoké školy a organizace, od nichž mohou státní orgány ve zvlášť obtížných případech žádat znalecké posudky. Vědecké ústavy a organizace oprávněné podávat znalecké posudky v oboru státního tajemství stanoví ministr spravedlnosti v součinnosti s ministrem vnitra, popřípadě s ministrem národní obrany. Zápisy do seznamu uveřejňuje ministerstvo spravedlnosti v Ústředním věstníku.

Znalci užívají k výkonu své funkce kulaté pečeti v jednotné úpravě, která obsahuje státní znak, jméno znalce s uvedením znalecké funkce. Správa soudů vydá znalci potvrzení opravňující ho k objednavce a převzetí pečeti na jeho náklad.

Nemá-li organizace, u níž znalec je v pracovním poměru, přístroje, jiná zařízení a materiály, jichž je nezbytně třeba k provedení znaleckého úkonu, je povinna vydat o tom znalci potvrzení, na jehož podkladě požádá znalec jinou organizaci o potřebnou pomoc v rozsahu stanoveném zákonem. Jestliže by organizace odepřela umožnit znalci použití příslušných prostředků, může znalec požádat předsedu krajského soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán, o pomoc. Předseda krajského soudu projedná věc přímo s touto organizací. Jestliže by se touto cestou nedosáhlo nápravy, obrátí se předseda krajského soudu o pomoc na orgán nadřízený organizaci a v případě potřeby projedná

ministerstvo spravedlnosti rozpor s příslušným ústředním orgánem. Náklady, které znalec uhradil organizaci za použití jejich prostředků, uplatní v rámci nákladů, které vznikly podáním posudku.

Jestliže je znalec z funkce odvolán nebo zemře, vyškrtne ho krajský soud ze seznamu. U znalců jmenovaných ministrem spravedlnosti vyrozumí ministerstvo spravedlnosti o odvolání z funkce nebo o smrti krajský soud, v jehož obvodu má znalec bydliště.³⁸

Podle stanoviska R 41/1993 důvodem pro přibrání jako znalce osoby v seznamu soudních znalců nezapsané (§ 24 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., ve znění zákonů jej měnících a doplňujících) nemůže být sama o sobě okolnost, že je s případem seznámena a podávala již v této věci odborné vyjádření. Okolnost, že přibraný znalec již před podáním znaleckého posudku vyslovil na věc určitý názor, může být důvodem pochybnosti o jeho nepodjatosti.

4.1.3 Výkon znalecké činnosti³⁹

Znalci jsou povinni vykonávat znaleckou činnost řádně, ve stanovené lhůtě, oboru a odvětví, pro které byli jmenováni. Znalci jsou oprávněni vykonávat znaleckou činnost i mimo obvod krajského soudu, v jehož seznamu jsou zapsáni. Orgány veřejné moci ustanovují zpravidla znalce, kteří jsou zapsáni v seznamu toho krajského soudu, v jehož obvodu má orgán veřejné moci sídlo nebo pracoviště, a to po předchozím projednání se znalcem. Znalec je povinen vykonávat svou činnost osobně. Jestliže to vyžaduje povaha věci, je znalec oprávněn přibrat konzultanta k posuzování zvláštních dílčích otázek; tuto

³⁸ Srov. § 7 ZZT a § 4 až 7 prováděcí vyhlášky.

³⁹ Srov. § 8 až 16 ZZT a § 8 až 15 prováděcí vyhlášky.

okolnost spolu s důvody, které k ní vedly, musí uvést v posudku. Odpovědnost znalce není dotčena ani v oné části posudku, o níž bylo konzultováno.

Znalec je povinen zachovávat mlčenlivost o skutečnostech, o kterých se dozvěděl v souvislosti s výkonem své znalecké činnosti, a to i po jejím skončení; to neplatí, použije-li informace o těchto skutečnostech přiměřeným způsobem pro vědecké nebo vzdělávací účely. Mlčenlivosti jej může zprostit orgán veřejné moci, který jej ustanovil, nebo ten, pro nějž znaleckou činnost na základě smlouvy vykonal. Povinnost mlčenlivosti se vztahuje i na konzultanty a další osoby, které se na znalecké činnosti podílely. O povinnosti mlčenlivosti je znalec povinen tyto osoby písemně poučit. Mlčenlivosti může tyto osoby zprostit orgán veřejné moci, který znalce ustanovil, nebo ten, pro nějž znalec znaleckou činnost na základě smlouvy vykonal.

Znalec nesmí podat posudek, jestliže lze mít pro jeho poměr k věci, k orgánům provádějícím řízení, k účastníkům nebo k jejich zástupcům pochybnost o jeho nepodjatosti. Jakmile se znalec dozví o skutečnostech, pro které je vyloučen, oznámí to neprodleně; stejnou povinnost mají i účastníci řízení. O tom, zda znalec je vyloučen, rozhoduje orgán, který jej pro podání posudku ustanovil. O tom, kdy znalec může odepřít podání posudku a kdy mu nemůže být podání posudku uloženo, platí pro jednotlivé druhy řízení obdobně ustanovení o svědčích.

Nejde-li o žádný z výše uvedených případů; je znalec povinen podat posudek, jestliže byl ustanoven znalcem v řízení před orgánem veřejné moci. Odmítne-li znalec bez vážného důvodu provést úkon, sdělí to orgán veřejné moci krajskému soudu, v jehož seznamu je znalec zapsán. Podává-li znalec v souvislosti s právními úkony občanů nebo

organizací na jejich žádost posudek mimo řízení před orgány veřejné moci, poskytuje tuto odbornou pomoc na základě dohody v rámci výkonu své funkce. Podává-li znalec posudek písemně, je povinen každé jeho vyhotovení podepsat a připojit otisk pečeti.

Je-li toho k podání posudku třeba, je znalec oprávněn používat přístrojů, jiných zařízení a materiálů organizace, u níž pracuje; ve výjimečných případech, jestliže to je k podání posudku nezbytné, je povinna též jiná organizace, která má potřebné přístroje, zařízení a materiály, umožnit znalci na jeho žádost jejich použití. Tuto povinnost nemá organizace, jejíž zařízení plní zvláštní úkoly ve veřejném zájmu. Organizace má vůči znalci nárok na náhradu nákladů, které jí použitím přístrojů, jiných zařízení a materiálů vznikly.

Znalci jsou povinni vést znalecký deník. Do deníku zapisují provedení všech posudků, jejich předmět, pro koho byla činnost provedena, výši odměny a výloh a den jejich proplacení. Znalecký deník se skládá z průběžně číslovaných a pevně spojených listů. Krajský soud opatří deník pečeti s uvedením počtu listů deníku. Deník je možno vést v listinné nebo elektronické podobě. Krajský soud se přesvědčuje občasnými prohlídkami, zda deníky jsou řádně vedeny. Dohled nad prováděním těchto prohlídek vykonává ministerstvo spravedlnosti.

V oborech, u nichž to odůvodňuje jejich povaha, se zřizují jako poradní orgány ministra spravedlnosti sbory pro znalecké otázky; jejich členy jmenuje ministr spravedlnosti z řad znalců. Pro rozhodování o členech si ministerstvo spravedlnosti nebo předseda krajského soudu může vyžádat vyjádření poradního orgánu, stanovisko profesních sdružení nebo zájmových sdružení sdružujících znalce.⁴⁰ Úkolem sborů pro znalecké otázky je zejména spolupůsobit při jmenování znalců,

⁴⁰ Srov. § 25e ZZT,

stanovit odborné předpoklady nutné pro jmenování znalcem, pečovat o zdokonalování zvláštní kvalifikace znalců, dávat podněty pro vědecký výzkum obecných otázek znalecké činnosti a vyjadřovat se k takovým otázkám z hlediska oboru, pro který jsou zřízeny.

Státní orgán vyžaduje posudek především od ústavu specializovaného na znaleckou činnost, a není-li ho v příslušném oboru nebo není-li to z důvodu hospodárnosti možné, od znalce zapsaného v seznamu krajského soudu, v jehož obvodu má státní orgán sídlo. Jestliže v seznamu krajského soudu není zapsán znalec příslušného oboru nebo jestliže pro to svědčí vážné důvody, přibere státní orgán znalce zapsaného v seznamu jiného krajského soudu. Jestliže státní orgán hodlá ustanovit znalcem osobu, která není zapsána v seznamu znalců, ověří si podle potřeby předpoklady této osoby pro podání posudku. Znalec zapsaný v seznamu se při znaleckém úkonu odvolá na složený slib. Znalec nezapsaný v seznamu znalců složí slib před podáním posudku.

Při vyžádání znaleckého úkonu uloží státní orgán v mezích stanovených zákonem znalci lhůtu, ve které má být úkon proveden; před stanovením lhůty je podle okolností nutno se znalcem projednat, zda může v zamýšlené lhůtě úkon provést. V naléhavých případech může státní orgán žádat spěšné provedení znaleckého úkonu; v tomto případě se uvede v opatření, kterým je znalec ustanoven, výslovně, že je žádáno spěšné provedení úkonu, a stanoví se lhůta k jeho provedení.

Příslušný orgán, který v řízení ustanovil znalce, vymezí ve svém opatření jeho úkol, podle okolností případu též formou otázek tak, aby se znalec zabýval jen takovými skutečnostmi, k jejichž posouzení je třeba jeho odborných znalostí. V posudku uvede znalec popis zkoumaného materiálu, popřípadě jevů, souhrn skutečností, k nimž při

úkonu přihlížel (nález), a výčet otázek, na které má odpovědět, s odpověďmi na tyto otázky (posudek). Písemný znalecký posudek musí být sešit, jednotlivé strany očíslovány, sešivací šňůra připevněna k poslední straně posudku a přetištěna znaleckou pečeti. Na poslední straně písemného posudku připojí znalec znaleckou doložku, která obsahuje označení seznamu, v němž je znalec zapsán, označení oboru, v němž je oprávněn podávat posudky, a číslo položky, pod kterou je úkon zapsán ve znaleckém deníku. Znalec je povinen písemný posudek na požádání státního orgánu osobně stvrdit, doplnit nebo jeho obsah blíže vysvětlit. Při ústním posudku podaném do protokolu uvedou se též údaje, které jsou předmětem znalecké doložky.

Posudky mimo řízení provádějí znalci na základě dohody s občanem nebo organizací; jinak platí přiměřeně ustanovení o znaleckých posudcích v řízení. Důvody, pro které je znalec vyloučen z úkonu, a důvody, pro které může odmítnout podání posudku v řízení před státním orgánem, platí též v případech uvedených výše.

Podle rozsudku Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 324/2005 je znalec osobou, která prostřednictvím svých odborných znalostí posuzuje skutečnosti, které byly soudem určeny, a ve znaleckém posudku soudu sděluje subjektivní výsledek tohoto posouzení. Soudy volají znalce k jednání zpravidla jen tam, kde vznikají pochybnosti o správnosti nebo úplnosti posudku. Soudy např. neprovádějí výslech znalce ve věcech, v nichž znalec nemůže danou problematiku svou výpovědí objasnit více, než se stalo v písemném posudku.

Podle stanoviska R 1/1998-II znalecký posudek nelze odmítnout jen proto, že znalec se nad rámec svého oprávnění vyjadřoval i k otázkám právním. Skutečnost, že znalec ve svém posudku zaujme

stanovisko k otázce, jejíž zodpovězení přísluší soudu, nečiní tento posudek nepoužitelným, pokud obsahuje odborné poznatky a zjištění, z nichž znalec tento právní závěr učinil a které umožňují, aby si soud tentýž nebo jiný takový závěr dovodil sám.

4.1.4 Odměňování a náhrada nákladů

Znalec má za podání posudku právo na odměnu. Je-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, řídí se odměna ustanoveními prováděcí vyhlášky. Odměna se stanoví podle množství účelně vynaložené práce a podle míry odborných znalostí, které bylo nutné k jeho podání vynaložit. Odměna se může přiměřeně krátit, jestliže úkon nebyl proveden řádně nebo ve stanovené lhůtě. Není-li odměna určena podle prováděcí vyhlášky, řídí se smlouvou mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek objednala. Odměna se zvyšuje o částku odpovídající dani z přidané hodnoty, kterou je znalec povinen z odměny odvést.

Je-li znalecký posudek zadán orgánem veřejné moci, má znalec dále právo na náhradu nákladů, které účelně vynaložil v souvislosti se znaleckým posudkem. Těmito náklady jsou zejména cestovní výdaje, náhrada ušlého výdělku při předvolání k orgánu veřejné moci, věcné náklady a náklady spojené s přibráním pracovníků pro pomocné práce. Jestliže znalec přibral konzultanta, má nárok na náhradu nákladů s tím spojených jen tehdy, jestliže orgán veřejné moci, který jej znalcem ustanovil, s přibráním konzultanta vyslovil souhlas. Vůči organizaci, u níž znalec je v pracovním poměru, nemá při předvolání k orgánu veřejné moci nárok na náhradu mzdy. Je-li odměna dohodnuta na základě smlouvy a není-li ve smlouvě mezi znalcem a osobou, která znalecký posudek zadala, dohodnuto jinak, je v odměně zahrnuta i náhrada

nákladů.

Odměnu a náhradu nákladů je znalec povinen vyúčtovat zároveň s podáním posudku. Její výši určí orgán, který ustanovil znalce, a to bez zbytečného odkladu, nejpozději do 2 měsíců od podání posudku. Odměnu a náhradu hotových výdajů je třeba uhradit bez zbytečného odkladu po jejich přiznání, nejpozději do 30 dnů. Krajský soud, v jehož seznamu je znalec zapsán, dohlíží na úměrnost a úplnost účtovaných odměn občasnými kontrolami.

Ústavům a jiným pracovištím vykonávajícím znaleckou činnost náleží za výkon této činnosti odměna a náhrada nákladů (znalečné). Odměna příslušející znaleckému ústavu se stanoví podle sazeb odměn za znalecké posudky, pokud je znalecký posudek podáván v řízení před soudem, jiným státním orgánem nebo orgánem vykonávajícím na základě zákona veřejnou správu, a znalecký ústav byl k podání znaleckého posudku ustanoven orgánem, který řízení vede. V případech, kdy je pro podání znaleckého posudku znaleckým ústavem vyžadována zvláštní odborná specializace, lze sazbu odměny příslušející znaleckému ústavu zvýšit až o 50 %. Nejde-li o podání znaleckého posudku orgánu veřejné moci, náleží znaleckému ústavu znalečné ve výši odpovídající smluvní ceně účtované znaleckým ústavem za odborné posudky, expertizy nebo obdobné úkony. Státní orgán je oprávněn znalečné snížit, byl-li znalecký úkon proveden opožděně nebo nekvalitně.

Je-li znalecký posudek vzhledem k okolnostem případu mimořádně obtížný, může být ve zvlášť odůvodněných případech odměna výjimečně přiměřeně zvýšena až o 20 %. Jde-li o posudek, kterým je přezkoumáván posudek jiného znalce, může být odměna zvýšena až o 10 %. Je-li nutné spěšné provedení úkonu, nebo bylo-li

znalci uloženo úkon provést v den pracovního volna nebo pracovního klidu anebo v noci, může být odměna zvýšena až o 50 %. Zvýšení lze slučovat. U často se opakujících jednoduchých znaleckých posudků spočívajících v odborném zjišťování v podstatě stejných skutečností, zejména v provádění zkoušek pomocí speciálního zařízení, popřípadě laboratorního postupu, snižují se hranice sazeb o 20 %. Je-li k provedení znaleckého posudku třeba méně než jedné hodiny, náleží odměna za celou hodinu. Poslední započatá hodina se započte celá, s výjimkou případu, kdy znalec v této době pokračuje v dalším znaleckém úkonu.

Státní orgán, který si vyžádal znalecký posudek, rozhodne o odměně a náhradě nákladů, popřípadě o náhradě mzdy znalce v rámci řízení, v němž byl znalecký úkon proveden. Při určování výše odměny za znalecký úkon se hodnotí především: povaha a rozsah úkonu a stupeň odborné kvalifikace potřebné k jeho provedení, a to v každé z položek provedeného úkonu, charakter a účelnost pomocných prací (při znaleckém úkonu je studium spisu zpravidla součástí úkonu), přiměřenost doby trvání úkonu, a to též porovnáním s obdobnými odbornými úkony a částkami odměn za ně účtovanými, dodržení stanovené lhůty znalcem, zejména bylo-li uloženo spěšné provedení úkonu, a zda úkon spočíval v přezkoumávání posudku provedeného jiným znalcem. V rozhodnutí, kterým se určuje odměna a náhrada nákladů, popř. náhrada mzdy, se uvedenou důvody, podle kterých bylo rozhodnuto o jednotlivých položkách, z nichž se skládá odměna a náhrada nákladů, popř. náhrada mzdy. Státní orgán je oprávněn stanovit odměnu v rámci sazby snížené až na polovinu, jestliže znalec provedl úkon opožděně nebo nekvalitně. Jde-li o zvláště závažný případ nekvalitního provedení úkonu, může státní orgán odměnu odepřít.

Znalec, který podává posudek, má nárok na náhradu cestovních a

jiných výdajů, a to podle obecných předpisů o náhradě cestovních, stěhovacích a jiných výdajů při pracovních cestách. Mezi hotové výdaje náleží i částky, které znalec zaplatil za použití zařízení nebo pomůcek organizaci při provádění znaleckého úkonu a za pomocné práce; na náhradu mzdy za dobu strávenou podáním ústního znaleckého posudku při jednání před státním orgánem, včetně čekací doby a doby strávené na cestě k jednání a zpět, jestliže jde o dobu, která se kryje s jeho pracovní dobou.

Znalec má nárok na poskytnutí zálohy na úhradu nákladů. Při poskytování záloh znalci na úhradu hotových výloh spojených s úkonem, postupuje se tak, aby nedocházelo k přeplatkům. Náhrada hotových výloh se poskytuje znalci na základě předložených dokladů; obdobně se postupuje v případech, kdy znalec účtuje odměnu, kterou poskytl za provedení pomocných prací jiné osobě. Za pomocné práce lze přiznat náhradu vyplacené odměny v souladu se mzdovým (platovým) tarifem platným pro takové nebo obdobné činnosti. Při uplatnění nároku na náhradu mzdy znalce se postupuje se obdobně jako při uplatnění nároku na náhradu mzdy svědka. Neposkytuje se náhrada nákladů vzniklých znalci v souvislosti se jmenováním, odvoláním znalce, jakož i náhrada nákladů, které znalci vzniknou v souvislosti s úkoly řízení znalecké činnosti a metodického vedení znalců.

Odměny a náhrady nákladů za znalecké posudky provedené na žádost organizace na základě dohody o práci konané mimo pracovní poměr se řídí předpisy, které obecně upravují odměňování těchto prací. Těchto předpisů se použije přiměřeně i pro stanovení odměny za znalecké posudky provedené na základě smlouvy mezi znalcem a občanem.⁴¹

⁴¹ Srov. § 17 a 20 ZZT a § 15a až 29 prováděcí vyhlášky.

Podle rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmz 38/1992 znalecká činnost slouží, mimo jiné, k tomu, aby zabezpečovala pro státní orgány odborné podklady pro rozhodovací činnost. Z toho však nutně nevyplývá, že cílem osob, které znaleckou činnost provádějí, není dosahování zisku. Znalci jsou za svoji znaleckou činnost honorováni a dosahují tedy zisk, který je zcela nepochybně jedním z motivů výkonu znalecké činnosti. Znalecká činnost tedy je, při splnění dalších dvou podmínek stanovených v § 2 odst. 1 ObchZ, podnikatelskou činností.

Podle stanoviska R 5/1985 je odměna za znalecký posudek určována povahou práce znalce, nikoli jeho kvalifikací. Jestliže znalec s vědeckou kvalifikací podá posudek a úspěšné provedení jeho práce v konkrétním případě nevyžaduje vědeckou, nýbrž jen vysokoškolskou kvalifikaci, náleží mu za znalecký posudek odměna podle § 16 písm. b) vyhlášky ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb. k provedení zákona o znalcích a tlumočnících.

Podle stanoviska R 20/1980 má soud o odměně znalce a o náhradě vzniklých nákladů rozhodnout bez průtahů po podaném vyúčtování, a to nezávisle na skončení věci, v níž byl posudek proveden. Po právní moci rozhodnutí o nárocích znalce se přiznává odměna a náhrada nákladů znalce neprodleně vyplatí.

4.1.5 Znalecká činnost ústavů

Znaleckými ústavami jsou právnické osoby nebo jejich organizační složky, které jsou specializovány na znaleckou činnost a jsou zapsány do seznamu znaleckých ústavů. Seznam znaleckých ústavů vede a o zápisu do něj rozhoduje ministerstvo spravedlnosti. Seznam znaleckých ústavů se člení na dva oddíly. Do druhého oddílu seznamu znaleckých

ústavů se zapisují vysoké školy nebo jejich součásti a veřejné výzkumné instituce, případně jiné osoby veřejného práva nebo jejich organizační složky vykonávající vědeckovýzkumnou činnost v příslušném oboru. Tyto ústavy jsou určeny především pro zpracování znaleckých posudků ve zvlášť obtížných případech vyžadujících zvláštního vědeckého posouzení. Do prvního oddílu seznamu se zapisují ostatní znalecké ústavy. Vysokou školu nebo její součást lze zapsat do seznamu znaleckých ústavů, má-li v příslušném nebo příbuzném oboru akreditován doktorský studijní program.

Poskytování znalecké činnosti nesmí být v rozporu s povahou právnické osoby nebo předmětem její činnosti. Žadatele lze zapsat do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů, jen pokud alespoň tři jeho společníci, členové nebo zaměstnanci v pracovním poměru, kteří pro něj vykonávají znaleckou činnost, jsou znalci zapsanými pro požadované obory a nevykonávají znaleckou činnost v daném oboru v jiném znaleckém ústavu zapsaném v prvním oddílu; postačí však, pokud dvě z těchto osob jsou znalci zapsanými pro příbuzný obor, a má odpovídající materiální a personální vybavení pro výkon znalecké činnosti. Tyto podmínky musí být splněny pro každý obor, který je předmětem návrhu na zápis.

Žadatele zapsat nelze, pokud byl v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu znaleckých ústavů, byl jeden z jeho společníků, členů nebo zaměstnanců, který pro žadatele vykonával znaleckou činnost, v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu znalců a tlumočnicků, nebo byl jeden z jeho společníků nebo členů v posledních třech letech vyškrtnut ze seznamu znaleckých ústavů. Je-li žadatelem akciová společnost, pak její základní kapitál musí být tvořen akciemi na jméno. Je-li žadatel o zápis do prvního oddílu seznamu znaleckých ústavů podnikatelem, musí požadovaný rozsah jeho znaleckého

oprávnění odpovídat předmětu podnikání (činnosti) zapsanému v obchodním nebo jiném rejstříku. Předmět podnikání však nemusí být vyjádřen identickými výrazy.

Před vydáním rozhodnutí o zápisu znaleckého ústavu do prvního oddílu seznamu ministerstvo zajistí vyjádření krajského soudu příslušného podle sídla žadatele; krajský soud se vyjádří zejména k potřebnosti ústavních znaleckých posudků v daném oboru. Ministerstvo může dále vyžádat vyjádření profesních sdružení. Při posuzování žádosti je třeba zejména v příslušných evidencích ministerstva či v dalších veřejně přístupných evidencích ověřit pravdivost údajů uvedených v žádosti, zejména zda některý ze společníků, členů nebo zaměstnanců žadatele nejsou společníky, členy nebo zaměstnanci jiného znaleckého ústavu. O zapsání do seznamu znaleckých ústavů i rozsahu zápisu (včetně změny těchto údajů a výmazu znaleckého ústavu ze seznamu) rozhoduje ve správním řízení ministr spravedlnosti.

Zapsání znaleckého ústavu do seznamu se zveřejní obvyklým způsobem jednak v Ústředním věstníku, jednak způsobem umožňujícím dálkový přístup, zejména prostřednictvím webových stránek www.justice.cz. Stejnopis rozhodnutí, jímž bylo návrhu vyhověno, je třeba zaslat na vědomí též krajskému soudu příslušnému podle sídla ústavu. Uvedená pravidla se přiměřeně použijí pro rozhodování o změně zápisu (včetně rozšíření nebo zúžení rozsahu znaleckého oprávnění) a při rozhodnutí o odvolání znaleckého ústavu (jeho výmazu ze seznamu). Ministerstvo prování pravidelné kontroly znaleckých ústavů za účelem prověření splňování podmínek jejich zápisu dle této instrukce

Ústav podá posudek písemně. Uvede v něm, kdo posudek připravoval a kdo může, jestliže to je podle procesních předpisů třeba, před orgánem veřejné moci osobně stvrdit správnost posudku podaného

ústavem a podat žádaná vysvětlení. Za včasné a řádné provedení posudku odpovídá ústav. Jinak pro výkon znalecké činnosti ústavů přiměřeně platí ustanovení o výkonu znalecké činnosti znalců zapsaných do seznamu. Ústav má právo na odměnu a náhradu nákladů. Vedoucí ústavu přiznává v odůvodněných případech pracovníku, který na posudku pracoval, odměnu odpovídající vykonané práci, a to nejvýše do částky vyplacené ústavu jako odměna.⁴²

Podle usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmo 186/2006 náklady spojenými se znaleckým posudkem je třeba rozumět takové náklady, které byly účelně vynaložené, a to v souvislosti s podaným znaleckým posudkem, přičemž tato souvislost musí být bezprostřední a musí mít takový vztah ke konkrétnímu znaleckému posudku, že bez vynaložení nákladů by znalecký posudek nebylo možno vypracovat. Může se jednat i o jiné náklady, než jsou demonstrativně uvedeny v ustanovení § 18 odst. 2 ZZT, avšak za předpokladu, že splňují výše uvedené kritérium. Znalcem účtované „režijní náklady znaleckého ústavu“ nejsou náklady, které byly vynaložené bezprostředně v souvislosti se znaleckým posudkem. Jejich výše pro předmětný znalecký posudek je přesně nevyčíslitelná. Takto obecně vyúčtované „režijní náklady“ znaleckého ústavu nelze považovat za náklady účelně vynaložené v souvislosti se znaleckým posudkem. Účtování režijních nákladů bez bližší specifikace je zároveň v rozporu s ust. § 28 odst. 4 VZZT, které požaduje předložení dokladů při náhradě hotových výloh znalce.

4.1.6 Znalci nezapsaní do seznamu

Orgán veřejné moci může ustanovit znalcem osobu, která není

⁴² Srov. § 21 až 23 ZZT a Organizační pokyn

zapsána do seznamu a má potřebné odborné předpoklady pro to, aby podala posudek a která s ustanovením vyslovila souhlas, není-li pro některý obor znalec do seznamu zapsán, nemůže-li znalec zapsaný do seznamu úkon provést, jestliže by provedení úkonu znalcem zapsaným do seznamu bylo spojeno s nepřiměřenými obtížemi nebo náklady. Takto ustanovený znalec nemůže podat posudek, dokud nesložil do rukou orgánu, který jej ustanovil, slib. Ustanovení o odměňování a náhradě nákladů platí i pro znalce takto ustanoveného; ostatních předpisů se užije přiměřeně.⁴³

Podle rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 2 Cz 18/1972 nesložil-li soudem stanovený znalec, který není zapsán v seznamu znalců (§ 7 zákona č. 36/1967 Sb.), před podáním posudku slib, nelze jeho posudek pokládat za znalecký posudek podle ustanovení § 125 odst. 1 o.s.ř. proto v řízení o věci, v níž rozhodnutí závisí na posouzení skutečností, k nimž je třeba odborných znalostí ustanoveného znalce, jde o vadu řízení, která mohla mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci, pokládal-li soud za znalecký posudek a výpověď znalce i úkony ustanoveného znalce, který znalecký slib dosud nesložil.

4.2 Činnost znalce v mezinárodním právu soukromém

Českou právní úpravu činnosti znalce v mezinárodním právu soukromém obsahuje zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním. V něm se říká, že žádaná právní pomoc se poskytuje podle českých předpisů; na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, nepříčí-li se žádaný postup českému veřejnému pořádku. Žádá-li o to cizí orgán, lze znalce vyslechnout i přísežně. Totéž

⁴³ Srov. § 24 a 25 ZZT.

platí, je-li třeba v cizině předložit přísežné prohlášení o skutečnostech rozhodných pro uplatnění nebo zachování nároků. Přísaha pro znalce zní: „Přisahám na svou čest, že posudek podám podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“ Jde-li o přísahu následnou, znění přísahy se přiměřeně pozmění.

Na dožádání českého justičního orgánu provádí český zastupitelský nebo konzulární orgán: (i) doručení osobám ve státě, kde vykonává působnost, je-li to přípustné podle mezinárodních smluv nebo jiných pravidel mezinárodního práva anebo nebrání-li tomu předpisy státu, kde úkon má být proveden; (ii) doručení českým občanům ve státě, kde úkon má být proveden, kteří tam požívají diplomatických výsad a imunit, a výsledch takových občanů jako znalců; (iii) na základě zmocnění ministerstva zahraničních věcí výsledch znalců, jakož i jiné úkony procesní, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde úkon má být proveden. Český zastupitelský nebo konzulární orgán postupuje přiměřeně podle předpisů pro dožadující justiční orgán a úkony jím provedené mají tytéž účinky, jako kdyby je provedl justiční orgán sám.⁴⁴

Podle právní úpravy zákona o mezinárodním právu soukromém účinném od 1. ledna 2014 pak žádaná právní pomoc se poskytuje podle českých právních předpisů; na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, neodporuje-li žádaný postup veřejnému pořádku. Žádá-li o to cizí orgán, lze znalce vyslechnout i přísežně. To platí i tehdy, je-li třeba v cizině předložit přísežné prohlášení o skutečnostech rozhodných pro uplatnění nebo zachování nároků. Přísaha pro znalce zní: „Přisahám na svou čest, že posudek

⁴⁴ Srov. § 57 a 59 zákona č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění.

podám podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“. Jde-li o přísahu následnou, znění přísahy se odpovídajícím způsobem pozmění.

Na dožádání českého soudu provádí český zastupitelský úřad (i) doručení osobám ve státě, kde vykonává působnost, je-li to přípustné podle mezinárodní smlouvy nebo obecného mezinárodního práva anebo nebrání-li tomu předpisy státu, kde má být úkon proveden, (ii) doručení státním občanům České republiky ve státě, kde úkon má být proveden, kteří tam požívají diplomatických výsad a imunit, a výslech takových občanů jako znalců, (iii) výslech znalců, jakož i jiné procesní úkony, dostaví-li se tyto osoby dobrovolně a nebrání-li tomu předpisy platné ve státě, kde úkon má být proveden, nebo pokud tomu nebrání závažné překážky.

Český zastupitelský úřad postupuje přiměřeně podle předpisů pro dožadující soud a úkony jím provedené mají tytéž účinky, jako kdyby je provedl soud sám. Jestliže se vede v cizině řízení o dědictví a okolnosti nasvědčují, že dědic je státním občanem České republiky nebo má na území České republiky obvyklý pobyt, učiní soud na žádost Ministerstva zahraničních věcí úkony směřující k jeho zjištění. Místně příslušný je okresní soud, v jehož obvodu se má zjišťovaná osoba zdržovat, jinak soud, v jehož obvodu má sídlo Ministerstvo zahraničních věcí.⁴⁵

Podle stanoviska Nejvyššího soudu ČSSR⁴⁶ ustanovení § 125 o.s.ř., které příkladem uvádí jednotlivé důkazní prostředky, nebrání tomu, aby ke zjištění skutečného stavu věci při projednávání a rozhodování o občanskoprávních věcech s mezinárodním prvkem bylo využito i takových důkazních prostředků, které obvykle v občanském

⁴⁵ Srov. § 104 a 106 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (s účinností od 1.1.2014).

⁴⁶ Viz Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 26/1987, str. 501 a 513.

soudním řízení před tuzemskými soudy využívány nejsou, ale v praxi soudů jiných států jsou známy a běžně uplatňovány, pokud ovšem jsou způsobilé ke zjištění skutečného stavu věci. Jde např. o písemné prohlášení účastníka k výzvě soudu (tzv. affidavit), svědecký výslech uskutečňovaný prostřednictvím tzv. komisionáře, popř. využití v cizině již provedeného shromažďování důkazů ve stadiu před zahájením řízení (tzv. pre-trial discovery of documents).

5 Znalec v mezinárodním právu soukromém obecně

5.1 Úprava mezinárodní a Evropské unie

5.1.1 Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních⁴⁷

Úmluva o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních (Haagská úmluva o důkazech), je mnohostranná smlouva, která byla vypracována pod záštitou Haagské konference o mezinárodním právu soukromém. Smlouva byla sjednána v letech 1967 a 1968 a podepsána v Haagu dne 18. března 1970. Smlouva vstoupila v platnost v roce 1972. Umožňuje dožádání jednoho signatářského státu, který požaduje důkazy, jinému signatářskému státu, kde se nachází důkazy, bez použití konzulární a diplomatické cesty.⁴⁸

Podle této Úmluvy z výkonu dožádání nemůže vzniknout povinnost k náhradě poplatků nebo nákladů, bez ohledu na jejich povahu. Dožádaný stát však může požadovat od dožadujícího státu náhradu odměn placených znalcům a tlumočnickům a nákladů spojených s použitím zvláštní formy vyžádané dožadujícím státem. Justiční orgán vyhoví přání dožadujícího orgánu, aby se postupovalo podle zvláštní formy, ledaže by tato forma nebyla slučitelná s právním řádem dožádaného státu, nebo že by její použití nebylo možné buď s

⁴⁷ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních - Convention on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters (Hague Evidence Convention).

⁴⁸ V roce 2012 bylo smluvními státy této úmluvy 56 zemí: Albánie, Argentina, Austrálie, Barbados, Bělorusko, Bosna a Hercegovina, Bulharsko, Černá Hora, Česko, Čína, Dánsko, Chorvatsko, Kolumbie, Kypr, Estonsko, Finsko, Francie, Indie, Irsko, Itálie, Izrael, Jižní Afrika, Korea, Kuvajt, Lichtenštejnsko, Litva, Lotyšsko, Lucembursko, Maďarsko, Makedonie, Malta, Maroko, Mexiko, Monako, Německo, Nizozemsko, Norsko, Polsko, Portugalsko, Rumunsko, Rusko, Řecko, Seychely, Singapur, Slovensko, Slovinsko, Spojené státy americké, Srbsko, Srí Lanka, Španělsko, Švédsko, Švýcarsko, Turecko, Ukrajina, Velká Británie a Venezuela.

ohledem na soudní zvyklosti dožádaného státu, nebo pro nesnáze v praxi.

Dožádaný orgán, podle jehož právního řádu jsou účastníci sami povinni zajistit důkazy, a který nemůže provést dožádání sám, může tím pověřit osobu k tomu způsobilou, souhlasí-li s tím dožadující orgán. Při vyžádání tohoto souhlasu oznámí dožádaný orgán přibližnou výši nákladů, kterou by si takový postup vyžádal. Udělí-li dožadující orgán svůj souhlas, bude povinen tyto náklady nahradit. Pokud takový souhlas neudělí, není dožadující orgán povinen tyto náklady hradit.⁴⁹

5.1.2 Nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech⁵⁰

Evropská rada na svém zasedání v Tampere ve dnech 15. a 16. října 1999 připomněla, že je třeba vypracovat nové procesní právní předpisy v přeshraničních případech, zejména pokud jde o dokazování. Tato oblast spadá do působnosti článku 65 Smlouvy. Cílů navrhovaného kroku, zejména zlepšení spolupráce soudů při dokazování v občanských nebo obchodních věcech, nelze uspokojivě dosáhnout na úrovni jednotlivých členských států, ale pouze v rámci celého Společenství. Společenství může přijmout opatření v souladu se zásadou subsidiarity ve smyslu článku 5 Smlouvy. V souladu se zásadou proporcionality ve smyslu výše uvedeného článku nepřekračuje rámec toho, co je nezbytné pro dosažení těchto cílů.

⁴⁹ Srov čl. 9 odst. 2 a čl. 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních.

⁵⁰ Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R1206:CS:HTML>

Pro rozhodnutí v občanských nebo obchodních věcech projednávaných před soudem v členském státě je často nezbytné získat důkazy v jiném členském státě, proto se činnost Společenství nemůže omezit pouze na oblast předávání soudních a mimosoudních písemností v občanských nebo obchodních věcech, které spadá do působnosti nařízení Rady (ES) č. 1348/2000 ze dne 29. května 2000 o doručování soudních a mimosoudních písemností ve věcech občanských a obchodních v členských státech. Je proto nezbytné nadále zlepšovat spolupráci soudů členských států v oblasti dokazování.

Účinnost soudních řízení v občanských nebo obchodních věcech vyžaduje, aby se předávání a zpracovávání žádostí o dokazování mezi soudy členských států uskutečňovalo přímo a co nejrychleji. Rychlost předávání žádostí o dokazování vyžaduje použití všech vhodných prostředků za současného dodržení určitých podmínek týkajících se čitelnosti a spolehlivosti dodaného dokladu. Za účelem zajištění co nejvyšší srozumitelnosti a právní určitosti musí být žádosti o dokazování podávány na formuláři, který se vyplňuje v jazyce členského státu dožádaného soudu nebo v jiném jazyce, který tento stát může přijmout. Ze stejného důvodu by i pro jiný styk mezi příslušnými soudy měly být co nejvíce používány formuláře.

Žádost o dokazování by měla být vyřízena bez prodlení. Není-li možné, aby byla žádost vyřízena do 90 dnů od přijetí dožádaným soudem, měl by tento soud vyrozumět dožadující soud a uvést důvody, které brání urychlenému vyřízení. K zajištění účinnosti tohoto nařízení by se možnost odmítnout vyřídit žádost o dokazování měla omezit jen na přísně omezené výjimečné situace. Dožádaný soud by měl vyřídit žádost v souladu s právními předpisy svého členského státu.

Strany a popřípadě jejich zástupci by měli mít možnost být přítomni provádění dokazování, stanoví-li to právo členského státu dožadujícího soudu, aby bylo postupováno srovnatelným způsobem, jako kdyby dokazování bylo prováděno v členském státě dožadujícího soudu. Měli by rovněž mít právo účastnit se provádění dokazování, aby při něm hráli aktivnější úlohu. Podmínky účasti by však měly být stanoveny dožádaným soudem v souladu s právem jeho členského státu. Představitelé dožadujícího soudu by měli mít možnost být přítomni při dokazování, je-li to slučitelné s právem členského státu dožadujícího soudu, aby měli lepší možnost hodnotit důkazy. Měli by rovněž mít právo požádat za podmínek stanovených dožádaným soudem v souladu s právem jeho členského státu o účast při provádění dokazování, aby při něm mohli sehrát aktivnější úlohu.

K usnadnění dokazování by mělo být možné, aby soud kteréhokoliv členského státu v souladu s právem svého členského státu mohl dokazovat přímo v jiném členském státě, pokud to tento stát povolí, za podmínek stanovených ústředním orgánem nebo příslušným orgánem dožádaného členského státu. Vyřízení žádosti by nemělo dát vzniknout nároku na jakoukoliv úhradu poplatků nebo nákladů. Pokud však dožádaný soud požádá o úhradu, pak by tento soud neměl nést poplatky za odborníky a tlumočníky, ani náklady vzniklé použitím zvláštního postupu podle právních předpisů jeho členského státu. Dožadující soud může požádat dožádaný soud, aby při provádění dokazování použil komunikační technologie, zejména možnosti videokonference a telefonní konference. Dožadující soud by měl přijmout nezbytná opatření, aby provedl úhradu bez prodlení.⁵¹

⁵¹ Srov. úvodní ustanovení nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.

Dokazování provádí soudní úředník nebo jiná osoba, například znalec, která je určena v souladu s právem členského státu dožadujícího soudu. Je-li zapotřebí znalecký posudek, může dožádaný soud před vyřízením žádosti požádat dožadující soud o přiměřenou záruku nebo zálohu na očekávané náklady. V ostatních případech nesmí být záruka nebo záloha podmínkou vyřízení žádosti.⁵²

5.1.3 Pravidla vnitřního trhu Evropské unie

Podle Smlouvy o fungování Evropské unie⁵³ platí, že jsou zakázána omezení svobody usazování pro státní příslušníky jednoho členského státu na území jiného členského státu. Stejně tak jsou zakázána omezení při zřizování zastoupení, poboček nebo dceřiných společností státními příslušníky jednoho členského státu usazenými na území jiného členského státu. Svoboda usazování zahrnuje přístup k samostatně výdělečným činnostem a jejich výkon, jakož i zřizování a řízení podniků, za podmínek stanovených pro vlastní státní příslušníky právem země usazení.⁵⁴

Jsou zakázána omezení volného pohybu služeb uvnitř Unie pro státní příslušníky členských států, kteří jsou usazeni v jiném členském státě, než se nachází příjemce služeb. Evropský parlament a Rada mohou řádným legislativním postupem rozšířit použitelnost tohoto ustanovení též na poskytovatele služeb, kteří jsou státními příslušníky třetích zemí a kteří jsou usazeni v Unii. Za služby se podle Smluv pokládají výkony poskytované zpravidla za úplatu, pokud nejsou

⁵² Srov. čl. 17 odst. 3 a čl. 18 odst. 3 nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.

⁵³ Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:cs:PDF>

⁵⁴ Srov. čl. 49 SFEU.

upraveny ustanoveními o volném pohybu zboží, kapitálu a osob. Služby zahrnují zejména: činnosti průmyslové povahy, činnosti obchodní povahy, řemeslné činnosti, činnosti v oblasti svobodných povolání. Aniž jsou dotčena ustanovení kapitoly týkající se práva usazování, může poskytovatel služby za účelem jejího poskytnutí dočasně provozovat svou činnost v členském státě, kde je služba poskytována, za stejných podmínek, jaké tento stát ukládá svým vlastním státním příslušníkům.⁵⁵

S vnitřním trhem jsou neslučitelné, a proto zakázané, veškeré dohody mezi podniky, rozhodnutí sdružení podniků a jednání ve vzájemné shodě, které by mohly ovlivnit obchod mezi členskými státy a jejichž účelem nebo důsledkem je vyloučení, omezení nebo narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu, zejména ty, které přímo nebo nepřímo určují nákupní nebo prodejní ceny anebo jiné obchodní podmínky, omezují nebo kontrolují výrobu, odbyt, technický rozvoj nebo investice, rozdělují trhy nebo zdroje zásobování, uplatňují vůči obchodním partnerům rozdílné podmínky při plnění stejné povahy, čímž jsou někteří partneři znevýhodněni v hospodářské soutěži, podmiňují uzavření smluv tím, že druhá strana přijme další plnění, která ani věcně, ani podle obchodních zvyklostí s předmětem těchto smluv nesouvisí. Zakázané dohody nebo rozhodnutí jsou neplatné od počátku.⁵⁶

Podle směrnice Evropského parlamentu a Rady o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby,⁵⁷ platí, že každý hospodářský subjekt, který se hodlá podílet na

⁵⁵ Srov. čl. 56 a 57 SFEU.

⁵⁶ Srov. čl. 101 SFEU.

⁵⁷ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

veřejné zakázce, může být požádán, aby prokázal, jak je předepsáno v členském státě, kde je usazen, že je zapsán v jednom z profesních nebo obchodních rejstříků, nebo aby poskytl místopřísežné prohlášení. Jsou v zadávacích řízeních veřejných zakázek na služby zájemci nebo uchazeči povinni mít určité oprávnění nebo být členy určité organizace, aby mohli ve své zemi původu vykonávat danou službu, může veřejný zadavatel požadovat, aby prokázali, že mají takové oprávnění či členství.⁵⁸ Jestliže veřejní zadavatelé vyžadují předložení osvědčení vydaných nezávislými subjekty, která dokládají, že hospodářský subjekt splňuje určité normy pro zajišťování jakosti, odkáží na systémy zajišťování jakosti založené na řadách odpovídajících evropských norem a ověřené subjekty, které vyhovují řadám evropských norem, pokud jde o vydávání osvědčení. Uznávají rovnocenná osvědčení od subjektů usazených v jiných členských státech. Přijímají od hospodářských subjektů rovněž jiné důkazy o rovnocenných opatřeních k zajištění jakosti.⁵⁹

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o uznávání odborných kvalifikací⁶⁰ říká, že se stanovují pravidla, podle nichž členský stát, který podmiňuje přístup k regulovanému povolání nebo jeho výkon na svém území získáním určité odborné kvalifikace (hostitelský členský stát), uznává pro přístup k tomuto povolání a jeho výkon odborné kvalifikace nabyté v jednom nebo více jiných členských státech (domovský členský stát), které jejich držitele opravňují vykonávat v tomto členském státě stejné povolání. Tato směrnice se vztahuje na

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004L0018:20090101:CS:PDF>

⁵⁸ Srov. čl. 46 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES.

⁵⁹ Srov. čl. 49 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES.

⁶⁰ Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:cs:PDF>

každého státního příslušníka členského státu, který chce vykonávat regulované povolání včetně svobodných povolání, v jiném státě, než ve kterém získal svou odbornou kvalifikaci, buď jako osoba samostatně výdělečně činná, nebo jako zaměstnanec. Každý členský stát může na svém území podle svých předpisů povolit státním příslušníkům členských států, kteří jsou držiteli dokladu o dosažené kvalifikaci, která nebyla získána v tomto členském státě, vykonávat regulované povolání.⁶¹

Směrnice Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu⁶² stanovuje obecná ustanovení k usnadnění výkonu svobody usazování pro poskytovatele služeb a volného pohybu služeb při zachování vysoké kvality služeb. Touto směrnicí není dotčena svoboda členských států stanovit v souladu s právem Společenství, co považují za služby obecného hospodářského zájmu, jakým způsobem by tyto služby měly být organizovány a financovány, v souladu s pravidly pro státní podpory, a jakým zvláštním povinnostem by měly podléhat. Členské státy nesmějí omezovat volný pohyb služeb uplatňováním trestněprávních předpisů, které výslovně upravují přístup k činnosti poskytování služeb nebo její výkon nebo se přístupu k této činnosti nebo jejího výkonu konkrétně dotýkají, a obcházet tak pravidla stanovená v této směrnici.⁶³

5.2 Vybrané národní úpravy postavení znalce

⁶¹ Srov. čl. 2 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES.

⁶² Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:cs:PDF>

⁶³ Srov. čl. 1 směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES.

Pro kontinentální právo (s výjimkou Kypru) je typická právní úprava mezinárodního práva soukromého v podobě závazných normativních aktů. Tradice common law se zaměřuje zejména na úpravu otázek souvisejících s procesním režimem s mezinárodním prvkem.

a) Bulharská úprava

V Bulharsku upravuje oblast právní pomoci znalců zákoník o mezinárodním právu soukromém.⁶⁴ Bulharské orgány mají povinnost poskytnout právní pomoc, jsou-li o ni cizími orgány požádány, pokud to není v rozporu se zásadami bulharského veřejného pořádku. Dožádaný úkon se provádí v souladu s bulharským právním řádem na dožádání ze strany cizího orgánu lze úkon provést i podle cizího práva, je-li to slučitelné s právem bulharským. Pokud se bulharské orgány obrátí se žádostí o právní pomoc na cizí orgány, mohou požádat rovněž o to, aby byl úkon proveden v souladu s bulharským právem.

b) Italská úprava

V Itálii je oblast právní pomoci upravena zákonem o reformě italského systému mezinárodního práva soukromého.⁶⁵ Rozsudky a opatření zahraničních soudů týkajících se výslechu svědků, technických posudků, přísah, výslechů nebo jiných důkazů, které mají

⁶⁴ КОДЕКС НА МЕЖДУНАРОДНОТО ЧАСТНО ПРАВО, 2005.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

http://econ.bg/Нормативни-актове/КОДЕКС-НА-МЕЖДУНАРОДНОТО-ЧАСТНО-ПРАВО_1.1_i.157988_at.5.html

⁶⁵ Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato, 1995.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]: <http://www.altalex.com/index.php?idnot=1178>

být provedeny v jiné republice, jsou vykonatelné usnesením odvolacího soudu v místě, kde mají být dané úkony provedeny. Požádá-li o dokazování účastník řízení, je žádost předložena soudu prostřednictvím návrhu, který musí být doložen ověřenou kopií rozsudku nebo rozhodnutí, které nařizuje požadované úkony.

Pokud je provedení požadováno soudem, musí být žádost zaslána diplomatickou cestou. Soud projednává věc na neveřejném zasedání, a pokud návrhu vyhoví, postoupí věc příslušnému soudu. Může se provést dokazování nebo výkon jiných úkonů, které nejsou uvedeny v italském právním řádu za předpokladu, že nejsou v rozporu se zásadami tohoto právního řádu. Přijetí nebo vyřízení žádosti se řídí podle italského práva. Nicméně je možné postupovat podle pravidel výslovně požadovaných cizím soudem, jsou-li slučitelné se zásadami italského práva.

c) Maďarská úprava

V Maďarsku je právní pomoc z pohledu znalců upravena ve výnosu o mezinárodním právu soukromém.⁶⁶ Maďarský soud nebo jiný orgán poskytne právní pomoc cizímu soudu nebo jinému orgánu na základě mezinárodní smlouvy nebo v případě vzájemnosti. O existenci vzájemnosti vydá závazné prohlášení pro soud nebo jiný orgán ministerstvo spravedlnosti. Není-li vzájemnosti ohledně toho, zda bude žádosti vyhověno, rozhodne ministerstvo spravedlnosti po dohodě s ministerstvem zahraničních věcí a ministerstvem příslušným podle předmětu žádosti. Právní pomoc bude odmítnuta, pokud by žádost byla

⁶⁶ Törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról, 1979.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97900013.TVR

v rozporu s maďarským veřejným pořádkem. Ve vztahu k členským státům Evropské unie je pro právní pomoc, jejímž účelem je pořízení důkazu, rozhodné Nařízení 1209/2001/ES, o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech. Za účelem řízení vedeného v zahraničí lze před maďarským notářem učinit přísahu nebo slib; o tom notář pořídí osvědčení.

d) Maltská úprava

Na Maltě upravuje oblast právní pomoci organizační a občanský soudní řád.⁶⁷ Podle něj osoba, která je dostatečně způsobilá na základě svých znalostí nebo zkušeností, je oprávněna k poskytnutí znaleckého posudku, pokud jde o právo jiného cizího státu, bez ohledu na to, zda jedná nebo je oprávněna působit jako advokát, nebo zastává soudní nebo právní povolání v tomto státě.

e) Německá úprava

V Německu je dokazování v cizině upraveno v občanském soudním řádu.⁶⁸ Podle něj, má-li dojít k dokazování v cizině, požádá předseda senátu příslušný orgán, aby provedl důkazy. Provádí-li důkaz spolkový konzul, zasílá se žádost jemu. Ustanovení Nařízení 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech zůstávají nedotčeny. Pokud má dokazování probíhat

⁶⁷ Code of Organization and Civil Procedure, 1855.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8577>

⁶⁸ Zivilprozessordnung, 1950.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]: <http://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>

podle Nařízení 1206/2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech může soud (i) dožádat přímo příslušný soud jiného členského státu o provedení důkazu nebo (ii) za podmínek stanovených v článku 17 Nařízení 1206/2001 požádat, aby mohl provést důkazy v jiném členském státě sám.

Dožadující německý soud nebo jím pověřený soudce může v rozsahu účinků Nařízení 1206/2001 být přítomen a účastnit se vyřizování žádosti o provedení důkazů dožádaných zahraničním soudem. Strany, jejich zástupci a znalci se mohou provádění důkazů účastnit v rozsahu, který by odpovídal jejich účasti na dokazování v dotčeném řízení v tuzemsku. Přímé dokazování v cizině podle článku 17 odst. 3 nařízení 1206/2001 mohou provádět jak členové soudu, tak jimi pověření znalci.

f) Polská úprava

V Polsku je právní pomoc upravena v občanském procesním zákoníku.⁶⁹ Podle něj ve věcech provedení důkazů a jiných úkonů a ve věcech doručování soudních písemností se polské soudy stýkají se soudy nebo jinými orgány cizího státu, s polskými diplomatickými zastupitelstvími a konzulárními úřady, ledaže zvláštní právní předpis stanoví jinak. Tyto úkony může provést soudní referent s výjimkou provedení důkazů. Soudy zasílají dožádání k provedení důkazů do zahraničí soudům nebo jiným orgánům cizího státu. Dožádání se zasílá přímo, je-li to přípustné podle práva dožádaného státu, nebo

⁶⁹ Kodeks postępowania cywilnego, 1964.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://www.lex.pl/akt-prawny/-/akt/dz-u-64-43-296-u>

prostřednictvím polské diplomatické mise nebo konzulárního úřadu. Tím není vyloučeno použití jiných způsobů zaslání dožádání.

Soud může požadovat, aby byl informován, stejně aby byly informovány strany a jejich zástupci o místě a době provedení důkazu, pro potřeby své přítomnosti při provádění důkazů nebo účasti na jejich provádění. Nevyklučuje-li to právo dožádaného státu, může soud pověřit jednoho ze svých členů (pověřený soudce), aby byl v cizině přítomen u provádění důkazů soudem nebo jiným orgánem dožádaného státu, jakož aby se takového úkonu účastnil. Soud může za tímto účelem pověřit i znalce. Se souhlasem dožádaného státu může pověřený soudce provést důkaz přímo v dožádaném státě. Ustanovení zákona o donucovacích prostředcích se nepoužije.

g) Rumunská úprava

V Rumunsku upravuje oblast důkazních prostředků zákon o úpravě mezinárodního práva soukromého.⁷⁰ Důkazy sloužící k prokázání právního úkonu a důkazní síla listiny použité jako důkaz stanoví právo místa, v němž byla listina sepsána nebo kde strany zvolily právo, pokud si měli právo zvolit. Dokazování se provádí podle práva místa, kde k němu došlo. Nicméně, bude platit rumunské právo, pokud je přípustí i jiné důkazní prostředky, než stanovené výše. Rumunský právní řád lze použít i v případě, pokud se připouští svědectví a procesní domněnky, i když nejsou přijatelnými důkazními prostředky podle cizího práva. Matriční listiny a jejich důkazní síla upravuje právo

⁷⁰ Legea nr. 105/1992, cu privire la reglementarea raporturilor de drept international privat.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

http://www.euroavocatura.ro/legislatie/393/Legea_nr__105_1992,_cu_privire_la_reglementarea_raporturilor_de_drept_international_privat

místa, kde byla sepsána listina, již se účastník dovolává. Důkazy se předkládají podle rumunského práva.

h) Ruská úprava

V Rusku upravuje dožádání občanský soudní řád Ruské federace⁷¹ a arbitrážní soudní řád Ruské federace.⁷² V této souvislosti je nutné si uvědomit, že arbitrážní soudy v ruském pojetí nejsou rozhodčími soudy ve smyslu soukromoprávním. Jedná se o soustavu státních soudů specializovaných na řešení obchodních sporů právnických osob.⁷³

Soudy Ruské federace odpovídají na dožádání zahraničních soudů o provedení jednotlivých procesních úkonů (doručení oznámení a jiných dokumentů, získání vysvětlení stran, výpovědí svědků, znaleckých posudků, šetření na místě a jiné), které jim byly předány způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou, již je Ruská federace smluvní stranou, nebo federálním zákonem. Dožádání zahraničního soudu o provedení jednotlivých procesních úkonů není vykonatelné, pokud: (i) vyřízení dožádání může poškodit suverenitu Ruské federace nebo ohrožuje bezpečnost Ruské federace; (ii) vyřízení dožádání nespadá do pravomoci soudu.

Vyřízení dožádání zahraničních soudů se provádí podle ruského práva, pokud mezinárodní smlouva, již je Ruská federace smluvní

⁷¹ Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]: <http://www.legis.ru/misc/doc/2581/>

⁷² Арбитражный процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]: <http://www.zakonrf.info/apk/256/>

⁷³ Je nutné rozlišovat arbitrážní soud (арбитражный суд) a rozhodčí soud (третейский суд).

stranou, nestanoví jinak. Soudy Ruské federace se mohou obracet na zahraniční soudy s dožádáním o provedení jednotlivých procesních úkonů. Způsob styku soudů Ruské federace se zahraničními soudy je stanoven mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nebo federálním zákonem.

Arbitrážní soud odpovídají na dožádání zahraničních soudů a kompetentních orgánů cizích států o provedení jednotlivých procesních úkonů (doručení předvolání a dalších dokumentů, obdržení písemných důkazů, provedení znaleckých posudků, šetření na místě a další), které jim byly předány způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nebo federálním zákonem. Dožádání zahraničního soudu nebo příslušného orgánu cizího státu není vykonatelné, pokud: (i) vyhovění žádosti porušuje základní principy ruského práva nebo je jiným způsobem v rozporu s veřejným pořádkem Ruské federace; (ii) vyřízení dožádání nespadá do pravomoci arbitrážního soudu Ruské federace, (iii) jsou pochybnosti o pravosti dokumentu obsahujícího žádost o provedení jednotlivých procesních úkonů.

Vyřízení dožádání o provedení jednotlivých procesních úkonů arbitrážním soudem se provádí způsobem stanoveným tímto řádem, pokud mezinárodní smlouva, jíž je Ruská federace smluvní stranou, nestanoví jinak. Arbitrážní soudy se mohou obracet způsobem stanoveným mezinárodní smlouvou nebo federálním zákonem Ruské federace na zahraniční soudy a příslušné orgány cizích států s dožádáním o provedení jednotlivých procesních úkonů.

i) Slovenská úprava

Právní pomoc ve znalecké oblasti je na Slovensku upravena v zákoně o mezinárodním právu soukromém a procesním.⁷⁴ Žádaná právní pomoc se poskytuje podle slovenských předpisů; na žádost cizího orgánu lze postupovat podle cizího procesního předpisu, nepříčí-li se žádaný postup slovenskému veřejnému pořádku. Žádá-li o to cizí orgán, lze svědky, znalce a účastníky vyslechnout i přísežně. Totéž platí, je-li třeba v cizině předložit přísežné prohlášení o skutečnostech rozhodných pro uplatnění nebo zachování nároků. Příklad pro znalce zní: „Přisahám na svou čest, že posudek podám podle svého nejlepšího vědomí a svědomí.“ Jde-li o přísahu následnou, znění přísahy se přiměřeně pozmění.

j) Španělská úprava

Ve Španělsku jsou normy mezinárodního práva soukromého zachyceny v občanském zákoníku.⁷⁵ Důkaz znalcem lze podle občanského zákoníku použít jen tehdy, jsou-li pro zhodnocení faktů nutné nebo vhodné vědecké, umělecké nebo praktické znalosti. Hodnota tohoto důkazu a způsob, jak má být proveden, jsou předmětem ustanovení občanského soudního řádu.⁷⁶ Podle smluv o právní pomoci, Haagské úmluvy o důkazech či Nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech lze pak požádat o právní pomoc v této oblasti.

⁷⁴ § 57 zákona č. 97/1963 Z.z., o medzinárodnom práve súkromnom a procesním.

⁷⁵ Código Civil español, 1889.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

<http://pendientedemigracion.ucm.es/info/civil/jgstorch/leyes/ccivil.htm>

⁷⁶ Srov. originál: „SECCIÓN CUARTA. De la prueba de peritos. Art. 1.242. Sólo se podrá utilizar este medio de prueba cuando para apreciar los hechos sean necesarios o convenientes conocimientos científicos, artísticos o prácticos. Art. 1.243. El valor de esta prueba y la forma en que haya de practicarse, son objeto de las disposiciones de la Ley de Enjuiciamiento Civil.“

k) Ukrajinská úprava

Na Ukrajině upravuje právní pomoc pro znaleckou oblast zákon o mezinárodním právu soukromém.⁷⁷ Listiny vydané orgány cizích států v souladu s právem se považují na Ukrajině za platné, dojde k jejich uznání, pokud zákon nebo mezinárodní smlouva, již je Ukrajina vázána, nestanoví jinak. Na základě tohoto ustanovení by měly být akceptovány i znalecké posudky vypracované zahraničním znalcem jakožto státem určenou osobou.

⁷⁷ Закон України Про міжнародне приватне право, 2004.

Dostupné na [vid. 2013-05-31]:

http://kodeksy.com.ua/pro_mizhnarodne_privatne_pravo/statja-13.htm

6 Znalec ve smlouvách o právní pomoci

6.1 Smlouvy o právní pomoci

Dále se budeme zabývat pouze účinnými smlouvami z pohledu České republiky, kde je upraveno postavení znalců v soukromoprávních věcech (těchto smluv je 50). Celkem je však v účinnosti smluv daleko více. Česká republika má v současnosti se 71 zeměmi sjednány (s některými i více druhů) smlouvy o právní pomoci (jsou nazvány i jako konzulární, rozhodčí, o vydávání zločinců, o předávání odsouzených k výkonu trestu apod.). V některých úmluvách o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních není však postavení znalců v soukromoprávních věcech vůbec řešeno.

Ve smlouvách o právní pomoci se historicky vyskytují tři smlouvy, které tvoří právní úpravu pro nástupnické státy, které vznikly oddělením nebo rozpadem původních. Jsou to: Velká Británie⁷⁸ (Austrálie, Bahamy, Fidži, Gambie, Jižní Afrika, Kanada, Keňa, Lesotho, Nauru, Nový Zéland, Svazijsko, Tonga, Velká Británie), bývalý Sovětský svaz⁷⁹ (Bělorusko, Gruzie, Kyrgyzstán, Moldávie, Rusko) a bývalá

⁷⁸ Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním (společně s dalšími smlouvami týkajícími se konkrétních území).

⁷⁹ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Jugoslávie⁸⁰ (Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo, Makedonie, Slovinsko, Srbsko).

a) Smlouva s Afghánistánem

Ve smlouvě s Afganistánem se stanoví, že občan, který má pobyt na území jedné smluvní strany a který má být vyslechnut před justičním orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ nedostavení se. Znalec, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany, nelze na něm vykonat trest za takový čin dříve uložený ani nemůže být trestně stíhán v souvislosti s podáním svědectví nebo znaleckého posudku.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná, nebo jestliže opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátí. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaný občan má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů.

⁸⁰ Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení dožádání kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran. Listiny, které jsou na území jedné ze smluvních stran považovány za veřejné, mají důkazní moc veřejných listin také na území druhé smluvní strany.⁸¹

b) Smlouva s Albánií

Ve smlouvě s Albánií je sjednáno, že obě smluvní strany si navzájem poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů, zejména opatřováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím věcí, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechem obviněných, svědků, znalců, účastníků a jiných osob, prováděním soudního ohledání, jakož i doručováním písemností. Znalec, který se na předvolání doručené justičním úřadem dožádané smluvní strany dostaví před úřad dožadující smluvní strany, nesmí být bez ohledu na svou státní příslušnost na jejím území trestně stíhán ani vzat do vazby, ani na něm

⁸¹ Srov. čl. 10, 11 a 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 44/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

nesmí být vykonán trest pro trestný čin, který byl spáchán před překročením státních hranic.

Této záruky však svědek nebo znalec pozbude, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající úřad sdělil, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl území dožadující smluvní strany opustit z důvodů, které nezávisí na jeho vůli. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany zřízeny nebo ověřeny státním orgánem nebo úřední osobou v oboru jejich působnosti ve formě stanovené platnými předpisy a byly opatřeny úřední pečeti, jsou na území druhé smluvní strany uznávány bez dalšího ověření. To platí i pro podpisy, které jsou ověřeny podle právních předpisů jedné smluvní strany.⁸²

c) Smlouva s Alžírskem

Smlouva s Alžírskem upravuje, že smluvní strany si vzájemně poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých procesních úkonů, zejména vyhotovováním, zasíláním a doručováním písemností, prováděním znaleckých důkazů, výsledkem účastníků, obviněných, svědků a znalců, výkonem rozhodnutí, vydáváním pachatelů trestných činů, odnímání a odevzdáním věcných důkazů. Listiny, které byly vydány nebo ověřeny příslušným orgánem jedné ze smluvních stran a podepsány a opatřeny otiskem úředního razítka, nevyžadují ověření na území druhé smluvní strany. Totéž platí pro opisy a překlady listin ověřené příslušným orgánem.

⁸² Srov. čl. 4, 8 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 97/1960 Sb., o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Znalec, který se zdržuje na území dožádané smluvní strany a který vystupuje ve věci občanské, rodinné nebo trestní před justičními orgány dožadující smluvní strany, na základě předvolání, které mu bylo doručeno justičním orgánem dožádané smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství, trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí být na něm vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, spáchaný před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být znalec trestně stíhán pro skutečnosti související s podání svědectví nebo znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, neopustí-li, pokud k tomu měl možnost, území dožadující smluvní strany ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doby, po kterou znalec nemohl opustit území této strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.⁸³

d) Smlouva s Austrálií

Smlouva s Austrálií říká, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena

⁸³ Srov. čl. 5, 17 až 19 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 17/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁸⁴

e) Smlouva s Bahamami

Smlouva s Bahamami upravuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o

⁸⁴ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 208/1933 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na území soustátí Australského, počítajíc v to území Papua a ostrov Norfolk a mandátní území Nové Guineje a Nauru, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním upravená výměnou not z roku 1972.

náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁸⁵

f) Smlouva s Belgií

Ve smlouvě s Belgií je ujednáno, že dožádaný orgán se pokusí vyhovět dožádání i v případě, je-li adresa příjemce písemnosti, nebo osoby, jejíž výslech je žádán, nepřesná nebo neúplná, za tím účelem může požádat dožadující stát o poskytnutí doplňujících informací, které by umožnily identifikaci předmětné osoby. Oba státy nebudou navzájem požadovat náhradu nákladů dožádání s výjimkou nákladů spojených se znaleckým posudkem.⁸⁶

g) Smlouva s Běloruskem

⁸⁵ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

⁸⁶ Srov. čl. 6 a 7 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 59/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Belgickým královstvím o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

Smlouva s Běloruskem říká, že smluvní strany si vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechů účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejích státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly

na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.⁸⁷

h) Smlouva s Bosnou a Hercegovinou

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech podle smlouvy s Bosnou a Hercegovinou se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se

⁸⁷ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.⁸⁸

i) Smlouva s Bulharskem

Podle smlouvy s Bulharskem si smluvní strany budou vzájemně poskytovat právní pomoc výkonem jednotlivých procesních úkonů, zvláště sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním prohlídek, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechem účastníků, obviněných, svědků a znalců, výslechem stran a jiných osob, výkonem rozhodnutí, vydáním pachatele trestného činu aj. Znalec, který se na předvolání doručené mu orgánem dožádané smluvní strany dostaví před orgán dožadující smluvní strany, bez zřetele na státní občanství nepodléhá trestnímu stíhání na jejím území, ani výkonu trestu, uloženého mu za trestný čin spáchaný před překročením jejích státních hranic.

⁸⁸ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Imunita znalce zaniká, neopustí-li území dožadující smluvní strany do jednoho týdne ode dne, kdy orgán, který ho předvolal, mu sdělil, že jeho přítomnost není nutná. Do této lhůty se nepočítá doba, v níž znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z příčin, jež jsou na něm nezávislé. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené úřední pečeti soudu, státního notářství (státního orgánu) nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany, nevyžadují na území druhé smluvní strany další ověření. Totéž platí i pro podpisy na listinách a podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.⁸⁹

j) Smlouva s Černou Horou

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech se poskytuje podle smlouvy s Černou Horou doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený

⁸⁹ Srov. čl. 2, 9 a 10 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 3/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.⁹⁰

k) Smlouva s Fidži

Smlouvou s Fidži se sjednává, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se

⁹⁰ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁹¹

1) Smlouva s Francií

Ve smlouvě s Francií je řečeno, že výkon dožádání nezakládá právo na úhradu poplatků nebo výloh jakéhokoli druhu. Dožádaný stát však je oprávněn požadovat od dožadujícího státu náhradu nákladů spojených se znaleckým posudkem. Dožádaný orgán se vynasnaží žádost vyřídit, i když adresa příjemce písemnosti nebo osoby, která má

⁹¹ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

být vyslechnuta, je neúplná nebo nepřesná. Za tím účelem si může vyžádat od dožadujícího státu doplňující údaje, které umožní zjištění a vyhledání této osoby.

Listiny, které podle právního řádu jednoho státu mají charakter autentických listin, mají stejnou důkazní moc i na území druhého státu. Listiny, které byly vydány příslušnými orgány jednoho státu, jakož i soukromé listiny ověřené těmito orgány, pokud jsou opatřeny podpisem a úřední pečeti orgánu, který je příslušný pro jejich vydání, platí na území druhého státu bez ověření a jiných obdobných formalit. V případě pochybností o pravosti listiny může každý občan nebo orgán jednoho ze států požádat ministerstvo spravedlnosti druhého státu o informace potřebné pro ověření pravosti této listiny.⁹²

m) Smlouva s Gambií

Smlouva s Gambií upravuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak

⁹² Srov. čl. 15, 16 a 18 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁹³

n) Smlouva s Gruzii

Podle smlouvy s Gruzii si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výsledků účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejích státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich

⁹³ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.⁹⁴

o) Smlouva s Chorvatskem

Smlouva s Chorvatskem upravuje, že právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a

⁹⁴ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohrůžku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy,

jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.⁹⁵

p) Smlouva s Itálií

Podle smlouvy s Itálií si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním různých úkonů, zejména vyhotovováním, zasíláním a doručováním písemností, prováděním důkazů a znaleckých posudků, výslechů účastníků, svědků a obviněných a zajištěním a předáváním věcných důkazů. Smluvní strany nepožadují náhradu nákladů právní pomoci kromě znaleckého a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů.

Znalec, který se na základě předvolání orgánu dožadující smluvní strany dostavil k tomuto orgánu, nesmí být na území dožadující smluvní strany, bez ohledu na své státní občanství, trestně stíhán, zatčen ani podroben jinému omezení osobní svobody pro skutky nebo soudně trestné činy spáchané před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Toto ustanovení se nepoužije po uplynutí patnácti dnů ode dne, kdy dožadující smluvní strana svědku nebo znalci doručila sdělení, že jeho přítomnost není dále potřebná. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Uvedené ustanovení se nevztahuje znalce, který opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátil.

Předvolaný znalec má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělků a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání

⁹⁵ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Osoba, která má pobyt na území jedné smluvní strany a která má být vyslechnuta před justičním orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinna se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ nedostavení se.⁹⁶

q) Smlouva s Jemenem

Smlouva s Jemenem stanoví, že smluvní strany si navzájem poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním písemností a výsledkem účastníků, svědků, obviněných nebo jiných osob, uznáváním a výkonem rozhodnutí a v trestních věcech zejména převzetím trestního stíhání a vydáváním. Občan, který má pobyt na území jedné smluvní strany a který má být vyslechnut před justičním orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ nedostavení se.

Znalec, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany, nelze na něm za takový čin vykonat trest dříve uložený ani nemůže být trestně stíhán v souvislosti s podáním svědectví nebo znaleckého posudku. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do

⁹⁶ Srov. čl. 2, 15 a 17 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 508/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

sedmi dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná, nebo jestliže opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátil. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou svědek nebo znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých.

Předvolaná osoba má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělků, a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení dožadání kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu je možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožadání. V případě, že dožadující orgán vybere tyto náklady od osoby, která je povinna je uhradit, vybraná suma zůstane dožadující smluvní straně.

Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran. Listiny, které jsou na území jedné ze smluvních stran považovány za veřejné, mají důkazní moc veřejných listin také na území druhé smluvní strany.⁹⁷

r) Smlouva s Jižní Afrikou

⁹⁷ Srov. čl. 3, 10, 11 a 14 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 76/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Jemenskou lidovou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

Ve smlouvě s Jižní Afrikou se praví, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁹⁸

s) Smlouva s Kanadou

Smlouva s Kanadou sjednává, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému:

⁹⁸ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.⁹⁹

t) Smlouva s Keňou

Podle smlouvy s Keňou za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní

⁹⁹ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 12/1929 Sb., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924, č. 70 Sb. z. a n. z r. 1926, o právní pomoci ve věcech občanských, na dominiu kanadské, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹⁰⁰

u) Smlouva s Korejskou lidově demokratickou republikou

Smlouva s Korejskou lidově demokratickou republikou říká, že znalec, který je občanem druhé smluvní strany a který se na předvolání doručené dožádaným orgánem dostavil k orgánu dožadující smluvní strany, nemůže být stíhán ani dán do vazby v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení, nebo pro jiný trestný čin, jehož se dopustil před překročením státních hranic dožádané smluvní strany. Znalec pozbude výše uvedené ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do dvou týdnů po tom, kdy mu dožadující justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná. Do této lhůty se nezapočítává doba,

¹⁰⁰ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění.

Osoby předvolané justičním orgánem mají od orgánu dožadující smluvní strany právo na náhradu cestovních nákladů, výdajů spojených s pobytem, ušlého výdělku a znalec rovněž náhradu znalečného. Dožadující smluvní strana na žádost znalce poskytne odpovídající zálohu. Listiny, jejich opisy a kopie, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny orgány nebo úředními osobami v rámci jejich pravomoci, jsou na území druhé smluvní strany uznávány bez ověření, pokud jsou opatřeny otiskem úředního razítka a podpisem. Dožádaná smluvní strana nese náklady spojené s poskytnutím právní pomoci, které vznikly na jejím území.¹⁰¹

v) Smlouva s Kosovem

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech podle smlouvy s Kosovem se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

¹⁰¹ Srov. čl. 8 až 10 sdělení ministra zahraničních věcí č. 93/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹⁰²

w) Smlouva s Kubou

Smlouva s Kubou dojednává, že znalec, který má pobyt na území jedné smluvní strany, není povinen se na předvolání orgánu druhé

¹⁰² Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

smluvní strany dostavit. Předvolání proto nesmí obsahovat žádné pohrůžky použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Znalec, který se dostaví na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby ani na něm nesmí být vykonán trest uložený dříve za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být na území dožadující smluvní strany trestně stíhán ani v souvislosti s podáním znaleckého posudku ani za trestný čin, který je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnost není již nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během které svědek nebo znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolané osoby mají nárok na náhradu svých výdajů na cestu a pobyt a na úhradu ušlého výdělku. Znalci mají kromě toho nárok na vyplacení znalečného. V předvolání bude uveden druh náhrady, na kterou mají zmíněné osoby nárok; na jejich žádost jim bude vyplacena záloha na krytí příslušných výdajů.

Každá smluvní strana nese náklady právní pomoci, které vznikly na jejím území. Na žádost dožadujícího orgánu dožádaný orgán oznámí výši vzniklých nákladů. Listiny vydané nebo ověřené příslušnými orgány ve stanovené formě na území jedné smluvní strany mohou být použity bez dalšího ověření na území druhé smluvní strany. Totéž platí také pro podpisy na jiných listinách ověřené podle právních předpisů na území jedné ze smluvních stran.¹⁰³

¹⁰³ Srov. čl. 9, 10 a 13 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 80/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech ve věcech občanských, rodinných a trestních.

x) Smlouva s Kyprem

Podle smlouvy s Kyprem platí, že občan, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který má být vyslechnut před orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ nedostavení se. Považuje-li dožadující strana osobní účast znalce před svými justičními orgány za nezbytnou, uvede to v předvolání, a dožádaná strana znalce o tom vyrozumí. Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani vzat do vazby ani na něm nesmí být vykonán trest uložený dříve soudem za soudně trestný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáním znaleckého posudku.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dní ode dne, kdy mu orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná. Do této lhůty se nepočítá doba, po kterou svědek nebo znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaný občan má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu, jakož i ušlého výdělku, a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří, a na žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů.

Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení žádaných úkonů právní pomoci kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů

vzniklých vyřízení dožádání. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (tlumočníka, znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹⁰⁴

y) Smlouva s Kyrgyzstánem

Ve smlouvě s Kyrgyzstánem se stanoví, že smluvní strany si vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechů účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejích státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

¹⁰⁴ Srov. čl. 10, 11 a 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 96/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kyperskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.¹⁰⁵

z) Smlouva s Lesothem

Za výkon žádané právní pomoci podle smlouvy s Lesothem nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud

¹⁰⁵ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹⁰⁶

za) Smlouva s Maďarskem

Podle smlouvy s Maďarskem si smluvní strany poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním prohlídek, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, získáváním a prováděním znaleckých posudků, výslechem účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob a výkonem rozhodnutí. Předvolání znalce, který má bydliště na území jedné smluvní strany, před justiční orgán druhé smluvní strany nemůže

¹⁰⁶ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

obsahovat hrozbu použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Znalec, který se na základě předvolání dostaví před dožadující orgán druhé smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství stíhán podle trestních ani správních předpisů za trestný čin, kterého se dožádání týká, ani za jiný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany, a není možné na něm vykonat trest uložený za takový čin.

Tuto ochranu však znalec ztratí, když neopustí území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu dožadující orgán oznámí, že jeho přítomnost už není nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během které svědek nebo znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady patří znalci. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu nákladů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, a které jsou opatřeny otiskem úředního razítka a podpisem oprávněné úřední osoby, se na území druhé smluvní strany použijí bez dalšího ověřování. Totéž platí i pro opisy a překlady listin, které ověřil příslušný orgán.¹⁰⁷

zb) Smlouva s Makedonií

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech se poskytuje podle smlouvy s Makedonií doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a

¹⁰⁷ Srov. čl. 5, 8 a 15 sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 63/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohrůžku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník.

Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹⁰⁸

zc) Smlouva s Moldavskem

Podle smlouvy s Moldavskem si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechů účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejích státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na

¹⁰⁸ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výtěžku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.¹⁰⁹

zd) Smlouva s Mongolskem

Právní pomoci se podle smlouvy s Mongolskem rozumí provedení určitých procesních úkonů, zejména: provedení odnětí a prohlídky předmětů, zabavení majetku, zasilání a vydávání věcných důkazů, výslech stran, účastníků řízení, svědků a znalců, osob podezřelých a obviněných, sepisování a doručování písemností a provedení dožádání. Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství, brán k trestní odpovědnosti, vzat do vazby nebo trestně stíhán pro trestný čin, který spáchal před překročením státních hranic této smluvní strany. Stejně tak nesmí být takové osoby trestně stíhány nebo vězněny v souvislosti s jejich výslechem jako znalců nebo v souvislosti s trestným činem, který též byl předmětem soudního řízení.

¹⁰⁹ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Znalec ztrácí ochranu, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany, ač takovou možnost měl, do 7 dnů, počínajíc dnem, kdy ho dožadující orgán uvědomil, že jeho přítomnosti není více třeba. Do této lhůty se nepočítá doba, v jejímž průběhu znalec nemohl bez své viny opustit území smluvní strany. Předvolané osoby mají právo žádat náhradu cestovních nákladů, nákladů pobytu v zahraničí a ušlý výdělek a znalec má mimo to právo na odměnu za znalecký posudek. V předvolání je nutno uvést, na jaké náhrady mají tyto osoby nárok, a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu stanovených výdajů. Osoby předvolané k orgánu nejsou povinny předvolání vyhovět. V předvolání nelze použít pohružky donucení pro případ, jestliže osoba k orgánu předvolaná předvolání nevyhoví.

Listiny vyhotovené nebo ověřené soudem nebo jiným příslušným orgánem na území jedné smluvní strany, opatřené podpisem a úředním razítkem, nevyžadují dalšího ověření za účelem jejich použití soudy nebo jinými orgány druhé smluvní strany. Jestliže osoba, která je ve vazbě na území dožádané smluvní strany, bude předvolána k soudu dožadující smluvní strany jako znalec, postupuje soud při dožádání následovně. Příslušné orgány smluvních stran udržují vzájemné styky prostřednictvím svých ústředních orgánů. Příslušné orgány jsou soudy, státní zastupitelství a notářství. Ústřední orgány ve smyslu této smlouvy jsou ze strany České republiky: Nejvyšší státní zastupitelství, ministerstvo spravedlnosti; ze strany Mongolské lidové republiky: Státní prokuratura Mongolské lidové republiky a ministerstvo spravedlnosti Mongolské lidové republiky.¹¹⁰

¹¹⁰ Srov. čl. 3, 4, 10, 15 a 88 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 106/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech

ze) Smlouva s Nauru

Podle smlouvy s Nauru za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹¹¹

¹¹¹ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

zf) Smlouva s Novým Zélandem

Za výkon žádané právní pomoci podle smlouvy s Novým Zélandem nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹¹²

zg) Smlouva s Polskem

¹¹² Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 47/1936 Sb., o přístupu dominia Nového Zélandu k dodatkové úmluvě mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Severního Irska ze dne 15. února 1935 o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

Podle smlouvy s Polskem si smluvní strany poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých procesních úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním prohlídek, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechem účastníků, obviněných, obžalovaných, svědků a znalců, výslechem stran a jiných osob a výkonem rozhodnutí. Jestliže v řízení před justičními orgány jedné smluvní strany je potřebná osobní účast svědka nebo znalce, který má bydliště na území druhé smluvní strany, je třeba se obrátit na příslušný orgán druhé smluvní strany se žádostí o doručení předvolání.

Předvolání nesmí obsahovat pohrůžku donucení pro případ nedostavení se. Znalec, který se dostaví na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na území této smluvní strany bez ohledu na své státní občanství stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, nesmí se na něm vykonat trest uložený soudem za soudně trestný čin, který je předmětem řízení, v němž byl předvolán, ani za jiný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany nebo za soudně trestný čin, který by vyplynul z jeho výpovědi. Této ochrany však znalec pozbude, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu dožadující orgán sdělí, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění.

Znalec má právo na náhradu nákladů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady znalci náleží. Na žádost znalce poskytne dožadující smluvní strana zálohu na náhradu nákladů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, a které jsou opatřeny

otiskem úředního razítka, podpisem oprávněné úřední osoby, se použijí na území druhé smluvní strany bez dalšího ověření. To platí i pro opisy a překlady listin, které ověřil příslušný orgán.¹¹³

zh) Smlouva s Rakouskem

Mezi smluvními státy podle smlouvy s Rakouskem nebudou hrazeny náklady, které vznikly při vyřízení dožádání, s výjimkou odměn vyplácených znalcům. Výši nákladů, která se podle předchozího nehradí, je třeba sdělit dožadujícímu soudu s tím, o jaké náklady jde. Provedení znaleckého důkazu může být učiněno závislým na složení zálohy u dožádaného soudu pouze tehdy, jestliže znalečnė má hradit účastník, jehož bydliště, pobyt nebo sídlo je ve státě, jehož soud byl dožádán.¹¹⁴

zi) Smlouva s Rumunskem

Ve smlouvě s Rumunskem se říká, že znalec, bez ohledu na své státní občanství, který se na základě předvolání dostaví před justiční orgán druhé smluvní strany, nesmí být ani držen ve vazbě, stíhán, ani nesmí být žádným způsobem omezována jeho osobní svoboda na území této strany za činy, které spáchal, nebo na základě rozsudků vynesenských před překročením státní hranice dožadující smluvní strany. Ochranu znalec ztratí, když neopustí území dožadující smluvní strany

¹¹³ Srov. čl. 5, 8 a 15 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, ve znění redakčního sdělení č. 206/1989 Sb., o opravě chyb.

¹¹⁴ Srov. čl. 15 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 9/1963 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem.

do 15 dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho povolal, oznámí, že jeho přítomnost již není nutná, anebo když se později vrátí. Do této lhůty se nezapočítává doba, během níž znalec nemohl opustit zemi této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli. Náklady za cestu nebo pobyt, jakož i úhrada ušlých příjmů souvisejících s cestou za účelem provedení znaleckého posudku, budou hrazeny dožadující smluvní stranou.

Znalec má právo i na znalečné. Práva znalce budou uvedena v předvolání. Na žádost znalce mu dožadující smluvní strana vyplatí zálohu v plné či částečné výši uvedených nákladů. Právní pomoc v občanských věcech zahrnuje výkon procesních úkonů, jako je sepisování, zasílání a doručování soudních a mimosoudních písemností, výslech účastníků, svědků, znalců a jiných osob, provádění znaleckých posudků, šetření přímo na místě a zjišťování skutkového stavu, provádění opatření na zajištění nebo zachování, ověřování písemných dokladů, získávání kopií, fotokopií nebo výpisů z dokumentů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, se na území druhé smluvní strany použijí bez dalšího ověřování. Totéž platí také pro listiny s podpisem občana ověřeným podle právních předpisů platných na území té smluvní strany, kde k ověření došlo, jakož i pro opisy a překlady listin. Listiny uvedené v odstavci 1 mají na území druhé smluvní strany stejnou důkazní moc jako stejné listiny druhé smluvní strany.¹¹⁵

zj) Smlouva s Ruskem

¹¹⁵ Srov. čl. 12, 13, 15 a 23 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 1/1996 Sb., o sjednání Smlouvy o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem.

Podle smlouvy s Ruskem si smluvní strany vzájemně poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých procesních úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, zejména vyhotovováním a zasíláním písemností, prováděním prohlídek, odnětím, zasíláním a vydáváním věcných důkazů, prováděním znaleckých posudků, výslechů účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob, jakož i doručováním písemností.

Znalec, který se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán dožadující smluvní strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, ani na něm nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením jejích státních hranic. Tyto osoby nemohou být také stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich znaleckým posudkem nebo v souvislosti s trestní věcí, která je předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany, neopustí-li území dožadující smluvní strany do týdne po tom, kdy mu vyslychající justiční orgán sdělí, že jeho přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohl učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tato osoba nemohla opustit území dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu v cizině a na úhradu ušlého výdělku za dobu, kdy nemohl pracovat; znalec mimo to má právo na znalečné. V předvolání musí být uvedeno, na náhradu jakých nákladů mají předvolané osoby právo; na jejich žádost justiční orgán dožadující smluvní strany vyplatí zálohu na krytí příslušných výdajů. Předvolání znalce, který má pobyt na území jedné smluvní strany, k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohružku použití donucovacích prostředků pro případ nedostavení se. Listiny, které byly

na území jedné smluvní strany vyhotoveny nebo ověřeny justičním nebo jiným orgánem nebo zvláště k tomu zmocněnou osobou v rámci jejich pravomoci a v předepsané formě a byly opatřeny otiskem úředního razítka, se na území druhé smluvní strany používají bez dalšího ověření.¹¹⁶

zk) Smlouva s Řeckem

Smlouvou s Řeckem se sjednává, že smluvní strany si navzájem poskytují právní pomoc prováděním jednotlivých právních úkonů, zejména sepisováním, zasiláním a doručováním písemností, výsledkem svědků, účastníků řízení nebo obviněných, prováděním znaleckých posudků. Občan, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který má být vyslechnut před orgánem druhé smluvní strany jako znalec, není povinen se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ nedostavení se. Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani vzat do vazby ani na něm nesmí být vykonán trest uložený dříve soudem za soudně trestný čin, který spáchal před překročením státních hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáním znaleckého posudku.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná. Do této lhůty se nepočítá doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní

¹¹⁶ Srov. čl. 4, 7 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaný občan má právo na náhradu nákladů cesty a pobytu, jakož i ušlého výdělku a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů provedení žádaných úkonů právní pomoci kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení důkazu znaleckým posudkem možno vázat na podmínku složení zálohy.

Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání. Listiny vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby (znalce) jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹¹⁷

zl) Smlouva se Slovenskem

Podle smlouvy se Slovenskem znalec, který se na základě předvolání dostaví před dožadující orgán druhé smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství stíhán za trestný čin, jehož se dožádání týká, ani za jiný čin, který spáchal před překročením státní hranice dožadující smluvní strany, a není možno na něm vykonat trest uložený za takový trestný čin. Ochranu však znalec ztratí, když neopustí území dožadující smluvní strany do 7 dní po tom, kdy mu dožadující orgán oznámí, že jeho přítomnost již není nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během níž znalec nemohl opustit území

¹¹⁷ Srov. čl. 3, 10, 11 a 14 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 102/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Řeckou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

dožadující smluvní strany bez svého zavinění. Znalec má právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i znalečného. V předvolání se uvede, jaké náhrady znalci patří, a na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu nákladů.

Smluvní strany si poskytují právní pomoc výkonem jednotlivých úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním ohledání, odnímáním a odevzdáváním věcných důkazů, zjišťováním adres, získáváním znaleckých posudků, výsledkem účastníků, obviněných, svědků, znalců a jiných osob. Smluvní strany postupují při provádění důkazů nebo jiných procesních úkonů podle haagské Úmluvy o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních z 18. března 1970. Justiční orgány smluvních stran se při provádění důkazů nebo jiných procesních úkonů podle Úmluvy stýkají navzájem přímo. K usnadnění provádění Úmluvy ústřední justiční orgány dohodnou vzor tiskopisu, který budou justiční orgány smluvních stran používat k žádostem o provedení důkazů a jiných procesních úkonů.

Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů za provedení důkazů nebo jiných procesních úkonů, s výjimkou znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Listiny, které byly vydány nebo ověřeny jednou smluvní stranou a které jsou opatřeny otiskem úředního razítka a podpisem oprávněné úřední osoby, jsou platné a účinné na území druhé smluvní strany bez dalšího ověření. Totéž platí i pro opisy a překlady listin, které byly ověřeny.¹¹⁸

¹¹⁸ Srov. čl. 4 až 6 a 10 sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech.

zm) Smlouva se Slovinskem

Právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech podle smlouvy se Slovinskem se poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a

jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹¹⁹

zn) Smlouva se Srbskem

Podle smlouvy se Srbskem se právní pomoc v občanských, rodinných a trestních věcech poskytuje doručováním písemností a prováděním jednotlivých procesních úkonů, jako je výslech svědků, účastníků nebo obviněných, provádění znaleckých důkazů, ohledání a jiné. Jestliže v řízení před orgány jedné smluvní strany je třeba osobní účasti osoby, která má být vyslechnuta jako znalec a která je na území druhé smluvní strany, předvolání se jí zašle prostřednictvím příslušného orgánu druhé smluvní strany. Předvolaná osoba není povinna se dostavit a předvolání nesmí obsahovat pohružku donucovacími opatřeními pro případ, že se nedostaví.

Znalec, který se dostavil na předvolání orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území bez ohledu na své občanství trestně stíhán ani vzat do vazby, ani nesmí na něm být vykonán trest uložený dříve soudem za trestný čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany. Stejně tak nemůže být trestně stíhán ani v souvislosti s podáváním znaleckého posudku nebo za trestný čin, který je předmětem řízení. Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany ve lhůtě sedmi dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnosti není dále třeba. Do této lhůty se

¹¹⁹ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.

Předvolané osoby mají právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i za ušlý výdělek a znalci kromě toho i na znalečné za posudek. V předvolání bude uvedeno, jaké náhrady těmto osobám náleží a na jejich žádost jim bude poskytnuta záloha na úhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat úhradu nákladů za provedení dožádaných úkonů právní pomoci a za doručení kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů. Provedení znaleckého důkazu lze vázat na podmínku předběžného složení zálohy, jestliže náklady znaleckého důkazu hradí účastník. Dožádaný orgán sdělí orgánu dožadujícímu výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání.¹²⁰

zo) Smlouva se Svazijskem

Za výkon žádané právní pomoci podle smlouvy se Svazijskem nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena

¹²⁰ Srov. čl. 3, 11 a 12 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹²¹

zp) Smlouva se Sýrií

Justiční orgány smluvních stran podle smlouvy se Sýrií si poskytují vzájemně na žádost, za podmínek stanovených v této smlouvě, právní pomoc ve věcech občanských, rodinných a trestních prováděním jednotlivých úkonů, zejména vyhotovováním, zasíláním a doručováním písemností, výsledkem svědků, účastníků nebo obviněných, prováděním znaleckých posudků. Znalec, který se dostavil na základě předvolání před justiční orgán druhé smluvní strany, nemůže být na území této smluvní strany, bez ohledu na své státní občanství, stíhán, vzat do vazby ani na něm nemůže být vykonán trest za trestný čin, který je předmětem trestního řízení, v kterém byl předvolán pro svou výpověď

¹²¹ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

učiněnou v tomto trestním řízení nebo pro jiný trestný čin, který spáchal před svým odjezdem z území dožádané smluvní strany.

Toto ustanovení se nepoužije, neopustil-li znalec území dožadující smluvní strany ve lhůtě 15 dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, sdělil, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou svědek nebo znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů nezávislých na jeho vůli. Listiny vydané nebo ověřené ve formě předepsané právním řádem jedné smluvní strany nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹²²

zq) Smlouva se Španělskem

Podle smlouvy se Španělskem osoba, která má pobyt na území jedné smluvní strany a která má být vyslechnuta před justičním orgánem druhé smluvní strany s působností ve věcech občanských jako znalec, není povinna se na předvolání tohoto orgánu dostavit; předvolání proto nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ, že se nedostaví. Znalec, ať je jakékoliv státní příslušnosti, který má pobyt na území jedné ze smluvních stran a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany, nesmí být na jejím území trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před tím, než na základě předvolání překročil státní hranice dožadující smluvní strany, nelze na něm vykonat trest za takový čin dříve uložený ani nemůže být trestně stíhán v souvislosti s podáním znaleckého posudku.

¹²² Srov. čl. 3, 19, 24 a 25 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 8/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Syrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

Znalec pozbude ochrany, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do sedmi dnů ode dne, kdy mu justiční orgán, který ho předvolal, oznámil, že jeho přítomnost není dále potřebná, nebo jestliže opustil území dožadující smluvní strany a dobrovolně se tam vrátil. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolaná osoba má právo na náhradu výdajů na cestu a pobyt, jakož i ušlého výdělku, a znalec kromě toho i na znalečné. V předvolání se uvede, jaké náhrady předvolanému patří. Na jeho žádost se mu poskytne záloha na náhradu výdajů. Smluvní strany nebudou požadovat náhradu nákladů za dožádání kromě znalečného a jiných výdajů vzniklých v souvislosti s provedením znaleckých důkazů.

Provedení znaleckého důkazu možno vázat na podmínku složení zálohy. Dožádaný orgán oznámí dožadujícímu orgánu na jeho žádost výši nákladů vzniklých vyřízením dožádání. Listiny, vydané nebo ověřené v předepsané formě a opatřené otiskem úředního razítka příslušného státního orgánu nebo úřední osoby podle právního řádu jedné smluvní strany, nevyžadují na území druhé smluvní strany dalšího ověření. To platí i pro podpisy na listinách a pro podpisy, které byly ověřeny podle předpisů jedné ze smluvních stran.¹²³

zr) Smlouva s Tongou

Smlouva s Tongou upravuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému:

¹²³ Srov. čl. 8, 9 a 11 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 6/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských.

výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹²⁴

zs) Smlouva s Tuniskem

Ve smlouvě s Tuniskem se říká, že za doručení soudních nebo mimosoudních písemností a vyřízení dožádání nebude dožádaná strana požadovat náhradu nákladů, s výjimkou znalečného a jiných nákladů

¹²⁴ Srov čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

znaleckého posudku, jejichž výše a druh budou sděleny dožadující straně. Znalec, který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu dožadující strany, nemůže být bez ohledu na své státní občanství stíhán, zadržen ani na něm nemůže být vykonán trest na území této strany pro trestný čin, který je předmětem řízení, v němž byl předvolán, ani pro jiný trestný čin, který spáchal před opuštěním území dožádané strany. Toto ustanovení se nepoužije, jestliže znalec neopustí území dožadující strany do 15 dnů ode dne, kdy mu justiční orgán oznámil, že jeho přítomnost již není nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území této strany z důvodů nezávislých na jeho vůli.¹²⁵

zt) Smlouva s Tureckem

Smlouva s Tureckem dojednává, že za výkon doručení a dožádání o právní pomoc nelze požadovati zaplacení ať jakýchkoliv nákladů neb poplatků. Nicméně má dožádaný stát právo požadovati na státu dožadujícím náhradu částek zaplacených znalcům, jakož i nákladů spojených s účastí vyslaného úředníka, bylo-li toho třeba proto, že se svědci dobrovolně nedostavili, nebo nákladů spojených se zachováním zvláštní formy při výkonu doručení neb dožádání o právní pomoc.¹²⁶

zu) Smlouva s Ukrajinou

¹²⁵ Srov. čl. 17, 21 a 22 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 40/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, o uznání a výkonu justičních rozhodnutí a o vydávání, s Dodatkovým protokolem.

¹²⁶ Srov. čl. 16 Úmluvy mezi republikou Československou a republikou Tureckou o vzájemných stycích v soudních věcech občanských a obchodních., č. 75/1933 Sb.

Podle smlouvy s Ukrajinou platí, že jestliže je v řízení před justičním orgánem jedné smluvní strany potřebná osobní účast znalce, který má bydliště na území druhé smluvní strany, příslušný justiční orgán se prostřednictvím svého ústředního orgánu obrátí na ústřední orgán druhé smluvní strany a požádá o doručení předvolání. Předvolání nesmí obsahovat pohružku donucení pro případ nedostavení se znalce k justičnímu orgánu. Znalec, který se bez ohledu na své občanství dobrovolně dostaví k justičnímu orgánu, nesmí být na území této smluvní strany stíhán podle trestních ani správních předpisů, ani vzat do vazby, nesmí se na něm vykonat trest uložený soudem za trestný čin spáchaný před překročením hranice.

Této ochrany však znalec pozbyde, jestliže neopustí území té smluvní strany, na němž se nachází za uvedených podmínek, do 15 dnů poté, kdy mu justiční orgán, který projednával občanskou věc, sdělí, že jeho přítomnosti již není třeba. Do této doby se však nezapočítává doba, po kterou znalec nemohl opustit území smluvní strany, kde se zdržoval na základě předvolání, z důvodů nezávislých na jeho osobě. Znalec má právo na náhradu nákladů za cestu a pobyt, jakož i na náhradu ušlého výdělku od justičního orgánu, který ho předvolal. Znalec má rovněž právo i na znalečné. V předvolání se musí uvést, jaká náhrada znalci náleží. Na žádost znalce mu justiční orgán, který ho předvolal, poskytne zálohu na úhradu částečné nebo plné výše těchto nákladů.

Smluvní strany si budou vzájemně poskytovat v souladu s právním řádem právní pomoc výkonem jednotlivých úkonů, zejména sepisováním, zasíláním a doručováním listin, prováděním znaleckých posudků, výslechem účastníků, svědků a znalců a jiných osob a výkonem rozhodnutí justičních orgánů. Listiny, které vydal nebo ověřil příslušný orgán jedné smluvní strany, a které jsou opatřeny podpisem odpovědné osoby a otiskem úředního razítka, se použijí na území druhé

smluvní strany bez dalšího ověření. Totéž platí i pro ověření podpisu občana, pro opisy a překlady listin, které ověřil příslušný orgán. Listiny uvedené v odstavci 1 tohoto článku mají stejnou důkazní moc na územích obou smluvních stran.¹²⁷

zv) Smlouva s Uzbekistánem

Justiční orgány smluvních stran podle smlouvy s Uzbekistánem si vzájemně poskytují právní pomoc prováděním procesních a jiných úkonů upravených právním řádem dožádané smluvní strany, včetně: vydávání a zasílání dokladů, poskytování originálů nebo ověřených kopií příslušných dokladů a materiálů, včetně soudních, bankovních, finančních, obchodních a jiných dokladů; provádění prohlídky, zajišťování věcí a dokladů, zabavování majetku, vydávání věcných důkazů; provádění ohledání a identifikace osob; vypracování znaleckých posudků; výslechu účastníků řízení, poškozených, obviněných, svědků, znalců; vydávání osob obviněných ze spáchání trestného činu, a rovněž k výkonu trestního rozsudku; zahájení a vedení trestního stíhání; doručování písemností.

Pokud to vyžaduje vyšetřování nebo soudní projednávání probíhající na území jedné smluvní strany, je možno z území druhé smluvní strany předvolávat svědky, poškozené, občanské žalobce, občanské odpůrce, jejich zákonné zástupce, znalce a tlumočníky. Svědek, poškozený, občanský žalobce, občanský odpůrce, jejich zákonní zástupci, jakož i znalec a tlumočník, kteří se na předvolání doručené justičním orgánem dožádané smluvní strany dostaví před justiční orgán

¹²⁷ Srov. čl. 7 až 9 a 18 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 77/2008 Sb. m. s., o sjednání Protokolu mezi Českou republikou a Ukrajinou, kterým se mění Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.

dožadující smluvní strany, nemohou být bez ohledu na své státní občanství na jejím území stíháni podle trestních ani správních předpisů, ani vzati do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest za čin, spáchaný před překročením její státní hranice. Tyto osoby nemohou být rovněž trestně nebo správně stíhány, vzaty do vazby ani na nich nemůže být vykonán trest v souvislosti s jejich svědectvím nebo znaleckým posudkem ve věci, která je předmětem řízení.

Tyto osoby pozbydou ochrany podle odstavce 2, neopustí-li území dožadující smluvní strany do 15 dnů ode dne, kdy jim dožadující justiční orgán sdělí, že jejich další přítomnost už není potřebná, ačkoliv tak mohly učinit. Do této lhůty se nezapočítává doba, po kterou tyto osoby nemohly opustit území dožadující smluvní strany bez vlastního zavinění. Výdaje na cestu a pobyt v dožadujícím státě, jakož i ušlá mzda svědka, znalce, poškozeného, jeho zákonného zástupce a rovněž tlumočnicka budou uhrazeny dožadující smluvní stranou. Znalci mají nárok na odměnu za vypracování znaleckého posudku. V předvolání musí být uvedeny výdaje, na jejichž úhradu mají předvolané osoby právo. Těmto osobám vyplatí justiční orgán dožadující smluvní strany na požádání zálohu na krytí příslušných výdajů.

Předvolání poškozeného, občanského žalobce, občanského odpůrce, svědka, znalce nebo tlumočnicka s pobytem na území jedné smluvní strany k justičnímu orgánu druhé smluvní strany nesmí obsahovat pohrůžku použití donucovacích prostředků pro případ, že se nedostaví. Listiny nebo jejich opisy, které byly na území jedné smluvní strany vyhotoveny v předepsané formě nebo ověřeny justičním orgánem či zvláště k tomu pověřenou osobou v rámci jejich pravomoci a opatřeny

otiskem úředního razítka, jsou na území druhé smluvní strany používány bez dalšího ověření.¹²⁸

zw) Smlouva s Velkou Británií

Ve smlouvě s Velkou Británií se stanovuje, že za výkon žádané právní pomoci nebudou soudy (úřady) požadovat na soudech (úřadech) druhého státu nijakých poplatků. Nicméně nahradí dožadující stát státu dožádanému: výlohy a výdaje, jež třeba zaplatit svědkům, znalcům, tlumočnickům nebo překladatelům, dále výlohy spojené s předvedením svědků, kteří se nedostavili dobrovolně, výlohy spojené s provedením důkazů ve zvláštní formě (soud/úřad), prováděje žádanou právní pomoc, zachová, pokud jde o formu řízení, zákony vlastního státu. Nicméně bude vyhověno žádosti dožadujícího soudu (úřadu), aby byla zachována zvláštní forma řízení, ačli takováto zvláštní forma neodporuje zákonům státu dožádaného.), jakož i ony, jež třeba platit osobě, která bude ustanovena dožádaným soudem (úřadem), aby důkaz provedla, připouští-li tak místní zákony. Dožádaný soud (úřad) požádá o náhradu těchto výloh soud (úřad), který o právní pomoc žádal, ve spise, jímž předá zakročivšímu konzulu doklady o provedené žádosti za právní pomoc. Výlohy budou vyměřeny podle sazby platné pro příslušníky dožádaného státu.¹²⁹

¹²⁸ Srov. čl. 5, 9 a 13 sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/2003 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech.

¹²⁹ Srov. čl. 8 odst. 9 a čl. 9 Smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

zx) Smlouva s Vietnamem

Podle smlouvy s Vietnamem si soudy, prokuratury a jiné orgány obou smluvních stran činné ve věcech občanských a trestních (dále jen „justiční orgány“) vzájemně poskytují právní pomoc za podmínek stanovených v této smlouvě. Justiční orgány si navzájem poskytují právní pomoc výkonem různých úkonů, zejména výslechem svědků, účastníků, obviněných nebo jiných osob, prováděním znaleckých důkazů, sepisováním, zasíláním a doručováním písemností. Znalec, který má bydliště na území jedné smluvní strany, není povinen se na předvolání orgánu druhé smluvní strany dostavit. Předvolání proto nesmí obsahovat žádné pohrůžky použití donucovacích opatření pro případ nedostavení se.

Znalec, který má bydliště na území jedné smluvní strany a který se dostavil na předvolání k justičnímu orgánu druhé smluvní strany, nesmí být bez ohledu na své státní občanství trestně stíhán ani podroben omezení osobní svobody za čin, který spáchal před překročením hranic dožadující smluvní strany, nelze na něm vykonat trest za takový čin uložený ani nemůže být trestně stíhán nebo podroben omezení osobní svobody v souvislosti s předmětem řízení.

Znalec pozbude ochrany uvedené v odstavci 2 tohoto článku, jestliže neopustí území dožadující smluvní strany do 15 dnů ode dne, kdy mu bylo sděleno, že jeho přítomnost není již nutná. Do této lhůty se nezapočítává doba, během které svědek nebo znalec nemohl opustit území dožadující smluvní strany z důvodů na něm nezávislých. Předvolané osoby mají nárok na náhradu svých výdajů na cestu a pobyt a ušlého výdělků. Znalci mají kromě toho nárok na vyplacení

znalečného. V předvolání bude uveden druh náhrady, na kterou mají zmíněné osoby nárok; na jejich žádost jim bude vyplacena záloha na krytí příslušných výdajů.¹³⁰

6.2 Principy postavení znalců ve smlouvách o právní pomoci

V jednotlivých smlouvách o právní pomoci lze postavení znalce specifikovat pomocí několika principů. Smlouva od smlouvy se tyto principy mohou drobně odlišovat. Některé smlouvy výslovně zmiňují výslech znalce nebo vypracování znaleckého posudku, některé ne.

6.2.1 Beztrestnost

Při dožádání je beztrestnost výkonu znalecké činnosti na území jiného státu ve smlouvách o právní pomoci upravena co do rozsahu jako osobní, věcná nebo časová. Okruh osob, kterých se beztrestnost týká, se nejčastěji stanovuje podle bydliště, občanství nebo pobytu. Ve většině případů je beztrestnost znalců obdobná jako u svědků. Z pohledu věcného se beztrestností rozumí, že je zakázáno postihovat předvolené znalce za skutky spáchané před překročením hranic dožadující strany. Některé smlouvy obsahují případné již uložené tresty. V některých případech je zaručena beztrestnost znalci i v souvislosti s úkony při zpracovávání znaleckého posudku. Časová beztrestnost je smlouvami omezena na sedm až patnáct dnů od doby, kdy znalci bylo sděleno, že jeho přítomnost v zemi dožádání již není nutná. Z tohoto pravidla existují výjimky (zamezení opuštění, dobrovolný návrat).

¹³⁰ Srov. čl. 2 a 9 vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 98/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

6.2.2 Předvolání

Jakákoliv pohrůžka použití donucení jednoho státu vůči občanovi jiného státu je považována z pohledu mezinárodního práva veřejného za porušení suverenity, proto v řadě smluv o právní pomoci je toto jednání výslovně zakázáno pro případy, že se znalec na základě předvolání nedostaví. Někdy se tato zásada vztahuje i na situaci, kdy se znalec již nachází na území dožadujícího státu, a upřesňují se pokyny pro procesní úkony.

6.2.3 Úřední osoba

Znalec podle některých smluv o právní pomoci může vystupovat jako úřední osoba, a to v případech, kdy dokument potvrdí tak, že již není nutné další ověření ze strany druhého smluvního státu.

6.2.4 Znalečné

Ve většině smluv o právní pomoci je zakotveno právo znalce na úhradu jeho nákladů a znalečného. Na základě jeho žádosti lze podle většiny smluv o právní pomoci poskytnout částečnou nebo úplnou zálohu. Složení zálohy u některých smluv přímo podmiňuje provedení znaleckého důkazu. Někdy je přímo upraveno, že se do předvolání znalce musí uvést, jaké náhrady budou znalci poskytnuty. V některých případech jsou náklady na znalce vyňaty z ostatních nákladů a jsou hrazeny přímo dožadujícím státem či státem provádějícím znalecký důkaz.

7 Závěr

Shrneme-li poznatky z uvedené rigorózní práce, pak může konstatovat, že současná evropská legislativa neupravuje jednotně oblast znalectví. V České republice je činnost znalce upravena v zákoně o znalcích a tlumočnících ve znění prováděcí vyhlášky ministerstva spravedlnosti k provedení zákona o znalcích a tlumočnících a Organizačního pokynu ministra spravedlnosti, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost. Účelem úpravy je zajištění řádného výkonu znalecké činnosti v řízení před orgány veřejné moci, jakož i znalecké činnosti prováděné v souvislosti s právními úkony fyzických nebo právnických osob. Upravují se podmínky výkonu znalecké činnosti, práva a povinnosti znalců, podmínky činnosti znaleckých ústavů, působnost ministerstva spravedlnosti a krajských soudů při výkonu státní správy znalecké činnosti a odpovědnost za správní delikty při výkonu znalecké činnosti. Znaleckou činnost mohou vykonávat pouze znalci zapsaní do seznamu znalců; znaleckou činnost vykonávají také ústavy. Osoby nezapsané do seznamu znalců mohou být v řízení před orgány veřejné moci ustanoveny znalci jen výjimečně.

Český zákon o znalcích a tlumočnících nespécifikuje ani nepriviléguje žádnou oblast či znalecký obor. Znalcem podle tohoto zákona může být jakýkoliv specialista kterékoliv profese, vyžaduje-li si to situace. Vztahuje se tedy na všechny obory, kde je nutno podávat znalecký posudek, jako např. v lékařských, technických, psychologických i v ekonomických oborech. Oprávnění ke znalecké činnosti v současné době uděluje ministerstvo spravedlnosti, resp. příslušný krajský soud. Českou právní úpravu činnosti znalce v mezinárodním právu soukromém obsahuje zejména zákon o mezinárodním právu soukromém a procesním (od 1. ledna 2014 nový

zákon o mezinárodním právu soukromém) a jednotlivé smlouvy o právní pomoci, kterými je Česká republika vázána.

Úprava mezinárodní a Evropské unie pro oblast znalců je zakotvena zejména v Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních, nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech, Smlouvě o fungování Evropské unie, směrnici Evropského parlamentu a Rady o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby, směrnici Evropského parlamentu a Rady o uznávání odborných kvalifikací a směrnici Evropského parlamentu a Rady o službách na vnitřním trhu. Haagská úmluva o důkazech umožňuje dožádání jednoho signatářského státu, který požaduje důkazy, jinému signatářskému státu, kde se nachází důkazy, bez použití konzulární a diplomatické cesty. Podle této Úmluvy z výkonu dožádání nemůže vzniknout povinnost k náhradě poplatků nebo nákladů, bez ohledu na jejich povahu. Dožádaný stát však může požadovat od dožadujícího státu náhradu odměn placených znalcům a nákladů spojených s použitím zvláštní formy vyžádané dožadujícím státem.

Dokazování podle nařízení o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech provádí soudní úředník nebo jiná osoba, například znalec, která je určena v souladu s právem členského státu dožadujícího soudu. Je-li zapotřebí znalecký posudek, může dožádaný soud před vyřízením žádosti požádat dožadující soud o přiměřenou záruku nebo zálohu na očekávané náklady. V ostatních případech nesmí být záruka nebo záloha podmínkou vyřízení žádosti.

Pro kontinentální právo (s výjimkou Kypru) je typická právní úprava mezinárodního práva soukromého v podobě závazných normativních aktů. Tradice common law se zaměřuje zejména na

úpravu otázek souvisejících s procesním režimem s mezinárodním prvkem. Účinných smluv z pohledu České republiky, kde je upraveno postavení znalců v soukromoprávních věcech, je 50. Celkem je však v účinnosti smluv daleko více. Česká republika má v současnosti se 71 zeměmi sjednány (s některými i více druhů) smlouvy o právní pomoci (jsou nazvány i jako konzulární, rozhodčí, o vydávání zločinců, o předávání odsouzených k výkonu trestu apod.). V některých úmluvách o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních není však postavení znalců v soukromoprávních věcech vůbec řešeno. Ve smlouvách o právní pomoci se historicky vyskytují tři smlouvy, které tvoří právní úpravu pro nástupnické státy, které vznikly oddělením nebo rozpadem původních. Jsou to: Velká Británie (Austrálie, Bahamy, Fidži, Gambie, Jižní Afrika, Kanada, Keňa, Lesotho, Nauru, Nový Zéland, Svazijsko, Tonga, Velká Británie), bývalý Sovětský svaz (Bělorusko, Gruzie, Kyrgyzstán, Moldavsko, Rusko) a bývalá Jugoslávie (Bosna a Hercegovina, Černá Hora, Chorvatsko, Kosovo, Makedonie, Slovinsko, Srbsko). Celou polovinu všech smluv, které upravují postavení znalců v soukromoprávních věcech, tvoří tedy tyto původní tři smlouvy.

V jednotlivých smlouvách o právní pomoci lze postavení znalce specifikovat pomocí několika principů. Smlouva od smlouvy se tyto principy mohou drobně odlišovat. Některé smlouvy výslovně zmiňují výslech znalce nebo vypracování znaleckého posudku, některé ne. Při dožádání je beztrestnost výkonu znalecké činnosti na území jiného státu ve smlouvách o právní pomoci upravena co do rozsahu jako osobní, věcná nebo časová. Okruh osob, kterých se beztrestnost týká, se nejčastěji stanovuje podle bydliště, občanství nebo pobytu. Ve většině případů je beztrestnost znalců obdobná jako u svědků. Z pohledu věcného se beztrestností rozumí, že je zakázáno postihovat předvolené znalce za skutky spáchané před překročením hranic dožadující strany. Některé smlouvy obsahují případně již uložené tresty. V některých

případech je zaručena beztretnost znalci i v souvislosti s úkony při zpracovávání znaleckého posudku. Časová beztretnost je smlouvami omezena na sedm až patnáct dnů od doby, kdy znalci bylo sděleno, že jeho přítomnost v zemi dožadání již není nutná. Z tohoto pravidla existují výjimky (zamezení opuštění, dobrovolný návrat).

Jakákoliv pohrůzka použití donucení jednoho státu vůči občanovi jiného státu je považována z pohledu mezinárodního práva veřejného za porušení suverenity, proto v řadě smluv o právní pomoci je toto jednání výslovně zakázáno pro případy, že se znalec na základě předvolání nedostaví. Někdy se tato zásada vztahuje i na situaci, kdy se znalec již nachází na území dožadujícího státu, a upřesňují se pokyny pro procesní úkony. Znalec podle některých smluv o právní pomoci může vystupovat jako úřední osoba, a to v případech, kdy dokument potvrdí tak, že již není nutné další ověření ze strany druhého smluvního státu.

Ve většině smluv o právní pomoci je zakotveno právo znalce na úhradu jeho nákladů a znaleckého. Na základě jeho žádosti lze podle většiny smluv o právní pomoci poskytnout částečnou nebo úplnou zálohu. Složení zálohy u některých smluv přímo podmiňuje provedení znaleckého důkazu. Někdy je přímo upraveno, že se do předvolání znalce musí uvést, jaké náhrady budou znalci poskytnuty. V některých případech jsou náklady na znalce vyňaty z ostatních nákladů a jsou hrazeny přímo dožadujícím státem či státem provádějícím znalecký důkaz.

8 Resumé

If we sum up the findings from the stipulated thesis, then it can be stated that current European legislation does not regulate the field of expertise in a uniform manner. In the Czech Republic, the activity of the expert witness is regulated for in the Act on Expert Witnesses and Interpreters as amended by the implementing decree of the Ministry of Justice for implementation of the Act on Expert Witnesses and Interpreters and Organisational instruction of the Minister of Justice, which regulates procedure on handling of applications for registration in the list of institutions qualified to perform the activity of an expert witness. The purpose of this regulation is to ensure due performance of the activity of expert witnesses in proceedings held with public authorities, as well as the activity of expert witnesses performed in accordance with the legal acts of natural persons and corporate entities. Regulation is provided for the conditions for performance of the activity of expert witnesses, the rights and obligations of expert witnesses, conditions for the activity of institutions providing expert witness services, the competence of the Ministry of Justice and regional courts whilst performing state administration of expert witness services and liability for administrative offences whilst performing the activity of an expert witness. Only expert witnesses registered in the list of expert witnesses may perform the activity of an expert witness; institutions also perform the activity of an expert witness. Persons not registered in the list of expert witnesses may only be appointed as expert witnesses in proceedings held with public authorities in exceptional cases.

The Czech Act on Expert Witnesses and Interpreters does not specify or prioritise any area or expert field. In accordance with this act, any specialist in any profession may be an expert witness if the situation so requires. It thus relates to all fields where it is necessary to

submit an expert opinion, such as in medical, technical, psychological and also in economic fields. Authorisation to perform the activity of an expert witness is currently granted by the Ministry of Justice, or the respective regional court. Czech legislation for the activity of an expert witness in international private law is especially contained in the Act on International Private and Procedural Law (from 1 January 2014, the new Act on International Private Law) and individual treaties on legal assistance which the Czech Republic is bound by.

International regulations and the regulations of the European Union for the field of expert witnesses is especially enshrined in the Convention on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters, the Regulation on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters, the Treaty on the Functioning of the European Union, the Directive of the European Parliament and of the Council on the coordination of procedures for the award of public works contracts, public supply contracts and public service contracts, the Directive of the European Parliament and of the Council on the recognition of professional qualifications and the Directive of the European Parliament and of the Council on service in the internal market. The Hague Evidence Convention allows for request by one signatory country which is requesting evidence to be sent to another signatory country where evidence is to be found without using consulatory and diplomatic paths. According to this convention, the act of requesting cannot lead to the obligation to settle fees or costs, regardless of their nature. The country which the request is made to may however demand of the country making the request compensation for fees paid to expert witnesses and costs relating to use of special forms requested by the country making the request.

In accordance with the Regulation on cooperation between the courts of the Member States in the taking of evidence in civil or commercial matters, taking of evidence is performed by the clerk of the court or other person, for example an expert who is determined in accordance with the law of the member country of the court making the request. If an expert opinion is required, the court which the request is made to may demand that the court making the request provides an appropriate guarantee or deposit for expected costs before handling the request. In other cases, a guarantee or deposit may not be imposed as a condition for handling of the request.

Typical for continental law (with the exception of Cyprus) is legal regulation of international private law in the form of binding normative acts. The tradition of common law is especially focused on regulation of matters relating to a procedural regime with an international element. From the point of view of the Czech Republic, there are 50 effective treaties where the standing of expert witnesses in private law cases is regulated for. However there are in total many more treaties in effect. The Czech Republic has currently concluded treaties on legal assistance (also called consular treaties, arbitration treaties, extradition treaties and treaties on transfer of sentenced prisoners etc.) with 71 countries (even several types with some of them). However, the standing of expert witnesses in private law matters is not resolved at all in certain treaties on legal assistance in civil, family and criminal matters. In treaties on legal assistance, there are historically three treaties which constitute legal regulation for successor states which were created by separation or dissolution of the original ones. These are: Great Britain (Australia, the Bahamas, Fiji, Gambia, South Africa, Canada, Kenya, Lesotho, Nauru, New Zealand, Swaziland, Tonga and Great Britain), the former Soviet Union (Belarus, Georgia, Kyrgyzstan, Moldavia and Russia) and the former Yugoslavia (Bosnia and Herzegovina,

Montenegro, Croatia, Kosovo, Macedonia, Slovenia and Serbia). This means that half of all treaties which regulate the standing of expert witnesses in private law matters are thus made up of these original three treaties.

The standing of the expert witness can be specified in individual treaties on legal assistance with the aid of several principles. These principles may differ slightly from treaty to treaty. Some treaties explicitly mention examination of an expert witness or elaboration of an expert opinion, some do not. In terms of a request, the immunity of performance of the activity of the expert witness within the territory of a different country is regulated for in treaties on legal assistance in terms of scope as personal, substantive or in terms of time. The sphere of persons which immunity relates to is most frequently determined according to domicile, nationality or residence address. In most cases, the immunity of expert witnesses is similar to that in the case of witnesses. From a substantive point of view, immunity is understood to mean that it is forbidden to punish a summonsed expert witness for facts committed before he or she crosses the border of the country making the request. Some treaties include punishments which may already have been imposed. In some cases, the immunity of expert witnesses is also guaranteed in relation to acts performed whilst elaborating an expert opinion. The time limit for immunity is limited by the treaties to a period of seven to fifteen days from the time when it was communicated to the expert witness that his or her presence in the country making the request is no longer necessary. There are exceptions to this rule (prevention of expert witness leaving the country, voluntary return).

Any threat of use of coercion by one country against the citizen of another country is regarded, from the point of international public law,

as infringement of sovereignty and this is why in several treaties on legal assistance this behaviour is explicitly forbidden for cases when the expert witness fails to make an appearance in court when summonsed. Sometimes this principle also relates to situations when the expert witness is already present within the territory of the country making the request and instructions for procedural acts are specified. According to some treaties on legal assistance, the expert witness may act in the capacity as an official, this being in cases when the document confirms that no further verification from the other country which is party to the treaty is necessary.

The right of the expert witness to reimbursement of his or her costs and the fee for the expert witness is enshrined in most treaties on legal assistance. On the basis of his or her request, it is possible on the basis of most treaties on legal assistance to provide a partial or full deposit. Remittance of a deposit is, in the case of certain treaties, subject to introduction of expert evidence. Sometimes there is direct regulation stipulating that the summons for the expert witness must stipulate which reimbursement will be provided to the expert witness. In some cases, costs for the expert witness are excluded from the other costs and are paid directly by the country making the request or the country introducing the expert evidence.

9 Seznam literatury

Články a monografie

- [1] BAUM, A., GARY, S. *Statutory Valuations. 2nd edition.* London: Routledge, 1992.
- [2] BELLINGER, B., Vahl, G. *Unternehmensbewertung in Theorie und Praxis.* Wiesbaden: Gabler, 1992.
- [3] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Mezinárodní právo soukromé evropských zemí.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2010.
- [4] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. I. díl.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- [5] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Římská úmluva a Nařízení Řím I. II. díl.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- [6] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Výhrada veřejného pořádku hmotněprávního a procesního ve vztazích s mezinárodním prvkem.* Právník, 2006, č. 11, s. 1267-1301.
- [7] BĚLOHLÁVEK, A. J. *Znalci v mezinárodním prostředí - v soudním řízení civilním a trestním, v rozhodčím řízení a investičních sporech.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2011.
- [8] BLOCK, S. B., HIRT, G. A. *Foundations of Financial Management.* Illinois, USA: IRWIN Homewood, 1989.
- [9] BRADÁČ, A., KREJČÍŘ, P. a HALLEROVÁ, A. *Úřední oceňování majetku.* 1. vydání Brno: Akademické nakladatelství CERM, 2004.
- [10] BÜHNER, R. *Grenzüberschreitende Unternehmenszusammenschlüsse deutsche Unternehmen.* Stuttgart: Poeschel Verlag, 1991.
- [11] COENENBERG, A. G. *Unternehmensakquisition und Unternehmensbewertung.* Stuttgart: Schäffer-Poeschel, 1992.
- [12] COPELAND, T., KOLLER, T. a MURRIN, J. *Unternehmenswert.* Frankfurt: Campus, 2002.
- [13] COPELAND, T., KOLLER, T. a MURRIN, J. *Valuation, Measuring and Managing the Value of Companies. Second edition.* New York: John Wiley & Sons, Inc., 1996.
- [14] DÖRFL, L. *Zákon o znalcích a tlumočnících. Komentář.* 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2009.
- [15] GRANT, J. L. *Foundations of Economic Value Added.* Pennsylvania: By Frank J. Fabozzi Associates, 1997.

- [16] GÖSCHE, A. *Mergers & Acquisitions im Mittelstand*. Wiebaden: Gabler, 1991.
- [17] GRÜNWALD, E., GRÜNWALD, S. *Bonitätsanalyse in Firmenkundengeschäft*. Stuttgart: Poeschel Verlag, 1999.
- [18] HEBLING, C. *Unternehmensbewertung und Steuer*. Düsseldorf: 1995.
- [19] JOKL, M. V., JOKL, M. P. a JOKL, D. J. *Teorie oceňování nemovitostí*. 1. vydání Praha: Vysoká škola ekonomická - Institut oceňování majetku, 1999.
- [20] KOLB, R. W., RODRÍGUES, R. J. *Principles of Finance*. Toronto: D.C. Health and Company, 1992.
- [21] KREMEROVÁ, P. *České koncernové právo de lege ferenda v kontextu současné praxe a evropské harmonizace*. Právní rozhledy, 2003, č. 2.
- [22] KUČERA, Z. *Mezinárodní právo soukromé*. 7. vydání Brno: Doplněk, 2008.
- [23] KUČERA, Z., PAUKNEROVÁ, M., RŮŽIČKA, K. a ZUNT, V. *Úvod do práva mezinárodního obchodu*. 1. vydání Dobrá Voda u Pelhřimova: Aleš Čeněk, 2003.
- [24] MANDL, G., RABEL, K. *Unternehmensbewertung*. Wien: Ueberreuter, 1997.
- [25] MAŘÍK, M. *Metody oceňování podniku: proces ocenění - základní metody a postupy*. 3. vydání Praha: Ekopress, 2011.
- [26] MILLINGTON, A.F. *An Introduction to Property Valuation*. 4th edition London: The Estates Gazette, 1994.
- [27] MOXTER, A. *Grundsätze ordnungsmässiger Unternehmensbewertung*. Wiesbaden: Gabler, 1983.
- [28] PEEMÖLLER, V. H. *Praxishandbuch der Unternehmensbewertung*. Berlin: nwb, 2001.
- [29] POLÁČEK, B., ATTL, J. *Posudek znalce a podnik*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2006.
- [30] RŮŽIČKA, K. *Mezinárodní obchodní arbitráž*. 1. vydání. Praha: Prospektrum, 1997, s. 14-35.
- [31] SIEBEN, G., SIELAFF, M. *Unternehmensakquisition*. Stuttgart: Poeschel, 1989.
- [32] STEWART, G. B. *The Quest for Value*. New York: HarperCollins, 1991.
- [33] ŠÁTEK, V. *Soudní znalci a novela obchodního zákoníku*. Právní rádce, 1997, č. 5.
- [34] VOGELS, M. *Grundstuecks- und Gebaeudebewertung* –

marktgerecht. Wiesbaden: Bauverlag, 1982.

[35] VYKLIČKÝ, R. *Právní úprava soudních znalců a tlumočnicků*. Praha: Parlamentní institut, 2004.

[36] WÄLDE, T., SABAHI, B. *Compensation, Damages and Valuation in International Investment Law*. *Transnational Dispute Management*, 6/2007.

[37] WESTON, J. F., CHUNG, K. S. a HOAG, S. E. *Mergers, Restructuring and Corporate Control*. USA: Prentice Hall, 1990.

[38] ZIMMERMANN, P. *Praktiker-Kommentar zur Wertermittlungsverordnung*. München, Berlin: WertV 88, 1998.

Prameny legislativní a obdobné

[1] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v aktuálním znění.

[2] Smlouva o fungování Evropské unie.

[3] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 21/2007 Sb. m. s., kterým se doplňuje sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 64/2006 Sb. m. s., o Úmluvě o přistoupení České republiky, Estonské republiky, Kyprské republiky, Lotyšské republiky, Litevské republiky, Maďarské republiky, Republiky Malta, Polské republiky, Republiky Slovinsko a Slovenské republiky k Úmluvě o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy, otevřené k podpisu v Římě dne 19. června 1980, a k Prvnímu a Druhému protokolu o jejím výkladu Soudním dvorem Evropských společenství, podepsané v Lucemburku dne 14. dubna 2005.

[4] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 593/2008 ze dne 17. června 2008 o právu rozhodném pro smluvní závazkové vztahy (Řím I).

[5] Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 864/2007 ze dne 11. července 2007 o právu rozhodném pro mimosmluvní závazkové vztahy (Řím II).

[6] Zákon č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, v platném znění.

[7] Vyhláška ministerstva spravedlnosti č. 37/1967 Sb., k provedení

zákona o znalcích a tlumočnicích, v platném znění.

[8] Organizační pokyn ministra spravedlnosti č.j. 41/2010-OD-ZN, jímž se upravuje postup při vyřizování žádostí o zápis do seznamu ústavů kvalifikovaných pro znaleckou činnost podle § 21 odst. 3 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnicích, ve znění pozdějších předpisů.

[9] Sněmovní tisk 322/0. Poslanecká sněmovna 2011. Novela zákona o znalcích a tlumočnicích.

[10] Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním, v platném znění.

[11] Zákon č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém (s účinností od 1.1.2014).

[12] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 129/1976 Sb., o Úmluvě o provádění důkazů v cizině ve věcech občanských a obchodních - Convention on the Taking of Evidence Abroad in Civil or Commercial Matters (Hague Evidence Convention).

[13] Nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 z 28.května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských a obchodních věcech.

[14] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2004/18/ES ze dne 31. března 2004 o koordinaci postupů při zadávání veřejných zakázek na stavební práce, dodávky a služby.

[15] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2005/36/ES ze dne 6. července 2005 o uznávání odborných kvalifikací.

[16] Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2006/123/ES ze dne 12. prosince 2006 o službách na vnitřním trhu.

[17] КОДЕКС НА МЕЖДУНАРОДНОТО ЧАСТНО ПРАВО, 2005.

[18] Riforma del sistema italiano di diritto internazionale privato, 1995.

[19] Törvényerejű rendelet a nemzetközi magánjogról, 1979.

[20] Code of Organization and Civil Procedure, 1855.

[21] Zivilprozessordnung, 1950.

[22] Kodeks postępowania cywilnego, 1964.

[23] Legea nr. 105/1992, cu privire la reglementarea raporturilor de drept international privat.

[24] Гражданский процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002.

[25] Арбитражный процессуальный кодекс Российской Федерации, 2002.

[26] Zákon č. 97/1963 Z.z., o medzinárodnom práve súkromnom a procesním.

[27] Código Civil español, 1889.

[28] Закон України Про міжнародне приватне право, 2004.

[29] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním (společně s dalšími smlouvami týkajícími se konkrétních území).

[30] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 95/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Svazem sovětských socialistických republik o právní pomoci a právních vztazích ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[31] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 207/1964 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Socialistickou federativní republikou Jugoslávií o úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[32] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 44/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Afghánskou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[33] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 97/1960 Sb., o Smlouvě mezi Československou republikou a Albánskou lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[34] vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 17/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Alžírskou demokratickou a lidovou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[35] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 208/1933 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na území soustátí Australského, počítajíc v to území Papua a ostrov Norfolk a mandátní území Nové Guineje a Nauru, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním upravená výměnou not z roku 1972.

[36] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministra zahraničních věcí č. 18/1980 Sb., o sukcesi Bahamského společenství, Fidži, Lesothského království, Nauruské republiky, Svazijského království a Království Tonga do Smlouvy mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924 a do Dodatkové úmluvy o civilním řízení soudním mezi Republikou československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935.

[37] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 59/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Belgickým královstvím o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

[38] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 3/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Bulharskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[39] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 83/1985 Sb., o Smlouvě mezi vládou Československé socialistické republiky a vládou Francouzské republiky o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských, rodinných a obchodních.

[40] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[41] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 508/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Italskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[42] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 76/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Jemenskou lidovou demokratickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[43] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky

ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[44] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n. ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 12/1929 Sb., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924, č. 70 Sb. z. a n. z r. 1926, o právní pomoci ve věcech občanských, na dominium kanadské, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[45] Sdělení ministra zahraničních věcí č. 93/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Korejskou lidově demokratickou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[46] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 80/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kubánskou republikou o vzájemné právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[47] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 96/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Kyperskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[48] Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 63/1990 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Československou socialistickou republikou a Maďarskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[49] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 106/1978 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Mongolskou lidovou

republikou o poskytování právní pomoci a o právních vztazích v občanských, rodinných a trestních věcech

[50] Smlouva mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska o právní pomoci ve věcech občanských z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 60/1927 Sb. z. a n., o rozšíření působnosti smlouvy mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Irska ze dne 11. listopadu 1924 o právní pomoci ve věcech občanských na další britské kolonie, protektoráty a mandátní území, ve znění dodatkové úmluvy mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 47/1936 Sb., o přístupu dominia Nového Zélandu k dodatkové úmluvě mezi republikou Československou a Spojeným Královstvím Velké Británie a Severního Irska ze dne 15. února 1935 o civilním řízení soudním, ve znění vyhlášky ministrů zahraničních věcí a spravedlnosti č. 152/1938 Sb. z. a n., o stavu vázanosti republiky Československé a částí Britské říše smlouvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Irska z 11. listopadu 1924, č. 70/1926 Sb. z. a n., o právní pomoci ve věcech občanských a dodatkovou úmluvou mezi republikou Československou a Spojeným královstvím Velké Británie a Severního Irska z 15. února 1935, č. 178/1935 Sb. z. a n., o civilním řízení soudním.

[51] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 42/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Polskou lidovou republikou o právní pomoci a úpravě právních vztahů ve věcech občanských, rodinných, pracovních a trestních, ve znění redakčního sdělení č. 206/1989 Sb., o opravě chyb.

[52] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 9/1963 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Rakouskou republikou o vzájemném právním styku ve věcech občanskoprávních, o listinách a o právních informacích se Závěrečným protokolem.

[53] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 1/1996 Sb., o sjednání Smlouvy o právní pomoci v občanských věcech mezi Českou republikou a Rumunskem.

[54] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 102/1983 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Řeckou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

[55] Sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1993 Sb., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Slovenskou republikou o právní pomoci poskytované justičními orgány a o úpravě některých právních vztahů v občanských a trestních věcech.

[56] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 8/1986 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Sýrskou arabskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských, rodinných a trestních.

[57] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 6/1989 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Španělskem o právní pomoci, uznání a výkonu rozhodnutí ve věcech občanských.

[58] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 40/1981 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Tuniskou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních, o uznání a výkonu justičních rozhodnutí a o vydávání, s Dodatkovým protokolem.

[59] Úmluva mezi republikou Československou a republikou Tureckou o vzájemných stycích v soudních věcech občanských a obchodních., č. 75/1933 Sb.

[60] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 123/2002 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech, ve znění sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 77/2008 Sb. m. s., o sjednání Protokolu mezi Českou republikou a Ukrajinou, kterým se mění Smlouva mezi Českou republikou a Ukrajinou o právní pomoci v občanských věcech.

[61] Sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 133/2003 Sb. m. s., o sjednání Smlouvy mezi Českou republikou a Republikou Uzbekistán o právní pomoci a právních vztazích v občanských a trestních věcech.

[62] Vyhláška ministra zahraničních věcí č. 98/1984 Sb., o Smlouvě mezi Československou socialistickou republikou a Vietnamskou socialistickou republikou o právní pomoci ve věcech občanských a trestních.

Internetové zdroje

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:0200:cs:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2008:177:0006:01:CS:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007R0864:cs:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32007R0864:cs:HTML>

<http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=322&CT1=0>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32001R1206:CS:HTML>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2010:083:0047:020:cs:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2004L0018:20090101:CS:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2005:255:0022:0142:cs:PDF>

<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:L:2006:376:0036:0068:cs:PDF>

http://econ.bg/Нормативни-актове/КОДЕКС-НА-МЕЖДУНАРОДНОТО-ЧАСТНО-ПРАВО_1.1_i.157988_at.5.html

<http://www.altalex.com/index.php?idnot=1178>

http://net.jogtar.hu/jr/gen/hjegy_doc.cgi?docid=97900013.TVR

<http://www.justiceservices.gov.mt/DownloadDocument.aspx?app=lom&itemid=8577>

<http://www.gesetze-im-internet.de/zpo/>

<http://www.lex.pl/akt-prawny/-/akt/dz-u-64-43-296-u>

http://www.euroavocatura.ro/legislatie/393/Legea_nr__105_1992,_cu_privire_la_reglementarea_raporturilor_de_drept_international_privat

<http://www.legis.ru/misc/doc/2581/>

<http://www.zakonrf.info/apk/256/>

http://jaspi.justice.gov.sk/jaspiw1/htm_zak/jaspiw_mini_zak_zobraz_c_lanok1.asp?kotva=k4&skupina=7

http://kodeksy.com.ua/pro_mizhnarodne_privatne_pravo/statja-13.htm

Judikatura

Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 26/1987

Usnesení Ústavního soudu sp. zn. II ÚS 153/2004

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 4.2.2004, sp. zn. 6 A 57/2002

Rozsudek Vrchního soudu v Praze sp. zn. 7 A 160/1999

Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 41/1993

Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 33 Odo 324/2005

Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 1/1998-II

Rozhodnutí Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmz 38/1992

Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 5/1985

Sbírka rozhodnutí a stanovisek R 20/1980

Usnesení Vrchního soudu v Praze sp. zn. Cmo 186/2006

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 2 Cz 18/1972

KLÍČOVÁ SLOVA

institut znalce, mezinárodní právo soukromé

KEY WORDS

The Institution of the Expert Witness, International Private Law